

**Universitat de les
Illes Balears**

La gestió d'espais naturals: El cas del Parc Natural de Mondragó

AUTOR: Pep Joan Riutort Lorenzo

DNI AUTOR: 41570632H

TUTOR: Dr. Guillem Xavier Pons Buades

Memòria del Treball de Final de Grau

Estudis de Grau de Geografia

Paraules clau: Mondragó, parc natural, gestió, problemàtica

de la
UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2014 - 2015

Cas de no autoritzar l'accés públic al TFG, marqui la següent casella:

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	1
1.1. Objectius.....	2
1.2. Metodologia	2
1.3. Estat de la qüestió.....	3
2. DESENVOLUPAMENT	4
2.1. Antecedents històrics sobre la protecció de Mondragó. Cap a la declaració del P.N. de Mondragó	4
2.2. Principals trets i característiques ambientals del P.N. de Mondragó	6
2.2.1. Valor ecològic/natural:	6
2.2.2. Valor etnològic/cultural i patrimonial:	9
2.3. La gestió. Anàlisi i evolució.....	10
2.3.1. Àrea de gestió per a la conservació	12
2.3.2. Àrea de desenvolupament socioeconòmic	13
2.3.3. Àrea d'ús públic	13
2.3.4. Àrea d'investigació i seguiment	15
2.3.5. Àrea de participació	17
2.3.6. Àrea de manteniment	17
2.3.7. Àrea de vigilància.....	17
2.3.8. Àrea d'administració	17
2.3.9. Àrea de planificació	18
2.3.10. Àrea d'avaluació	18
3. RESULTATS I DISCUSSIÓ	18
4. CONCLUSIONS	30
5. AGRAÏMENTS.....	33
6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	33
7. APÈNDIXS	36
7.1. Apèndix I: Taules i figures.....	36
7.2. Apèndix II: Entrevistes.....	39

LLISTA DE FIGURES

Figura 1. Mapa de localització del P.N. de Mondragó.

Figura 2. Mapa d'ambients i usos del P.N. de Mondragó.

Figura 3. a) Paret seca; b) Barraca de curucull; c) Cisterna; d) Barraca de roter.

Figura 4. Forn de calç.

Figura 5. Gràfic d'evolució dels pressuposts 2007-2015 del parc natural de Mondragó.

Figura 6. Senyals deteriorats i romputs.

Figura 7. Evolució de la contractació de vigilants del parc entre els anys 2007-2013.

Figura 8. Evolució pressupostària 2007-2014 de l'Àrea d'investigació i seguiment.

Figura 9. Evolució regenerativa del sistema dunar de s'Amarador a través de cubicacions a origen acumulada (2009-2011).

Figura 10. Mapa de règim de propietat del P.N. de Mondragó.

Figura 11. Mitjanes de visitants per mes al Centre d'Informació de Can Cano (2007-2013).

Figura 12. Gràfic de mitjana d'usuaris per dia de les platges i zones recreatives del P.N. de Mondragó durant els mesos juliol, agost, setembre i octubre dels anys 2010 i 2011.

Figura 13. Evolució mitjana de la recollida de bosses de fems per mesos, durant els anys 2009-2013.

Figura 14. Fems i brutícia prop de les zones màxima afluència de visitants.

LLISTA DE TAULES

Taula 1. Hàbitats d'interès comunitari inclosos al Formulari Normalitzat de Dades de la ZEC Mondragó.

Taula 2. Hàbitats addicionals, no inclosos al Formulari Normalitzat de Dades de la ZEC Mondragó.

Taula 3. Organització de la gestió del P.N. de Mondragó.

Taula 4. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de gestió per a la conservació.

Taula 5. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de desenvolupament socioeconòmic.

Taula 6. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea d'ús públic.

Taula 7. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea d'investigació i seguiment.

Taula 8. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de participació.

Taula 9. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de manteniment.

Taula 10. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de vigilància.

Taula 11. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea d'administració.

Taula 12. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de planificació.

Taula 13. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea d'avaluació.

Taula 14. Activitats d'agenda per any i nombre de participants (2007-2013).

Taula 15. Nombre d'accions de voluntariat realitzades i participants, per any (2007-2013).

Taula 16. Activitats prohibides, evitades pels vigilants del parc durant l'estiu.

Taula 17. Nombre de reunions de la Junta Rectora realitzades per any (2007-2015).

LLISTA D'ACRÒNIMS

ENP: Espai Natural Protegit

P.N.: Parc Natural

ANEI: Àrea Natural d'Especial Interès

TM: Terme Municipal

GOB: Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa

LEN: Llei 1/1991 d'Espais Naturals

LIC: Lloc d'Interès Comunitari

ZEPA: Zona d'Especial Protecció per a les Aus

ha: Hectàrees

CAIB: Comunitat Autònoma de les Illes Balears

ZEC: Zones d'Especial Conservació

DO: Diari Oficial de les Comunitats Europees

BOIB: Bolletí Oficial de les Illes Balears

BOCAIB: Bolletí Oficial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

IBANAT: Institut Balear de la Natura

UE: Unió Europea

FND: Formulari Normalitzat de Dades

PORN: Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals

PRUG: Pla Rector d'Ús i Gestió

BOE: Bolletí Oficial de l'Estat

PAE: Programa Anual d'Execució

EEC: Estació d'Anellament d'Esforç Constant

RESUM

La gestió d'espais naturals, esdevé avui en dia una tasca complicada, però també, una part fonamental per a la protecció, preservació i conservació d'aquests. Els espais naturals protegits, sovint presenten certa i determinada problemàtica, que alhora dificulta i representa problemes per a la gestió del mateix. En aquest treball s'analitza la gestió recent, duta a terme d'un dels espais naturals protegits i de rellevància ambiental de les Illes Balears, el parc natural de Mondragó. Mitjançant la consulta i comparació dels diferents Plans Anuals d'Execució i Memòries de gestió dels darrers anys, entrevistes, i treball de camp, s'ha conegut l'evolució i la tendència de la gestió del parc. A partir d'aquí, s'ha detectat la diferent problemàtica que afecta el parc i se n'han extret els principals problemes de la gestió, entre els quals, s'han identificat alguns relacionats amb l'absència d'un Pla Rector d'ús i Gestió, que dificulta la tasca de l'equip gestor i fa més difícil la presa de decisions; la presència majoritària i el domini de la superfície de propietat privada sobre el terreny de titularitat pública, fet el qual dificulta la gestió de la totalitat del parc per part de l'administració i fa més complicats els acords entre les parts; la massificació de l'ús públic de les platges i zones pròximes a la costa durant els mesos d'estiu, del qual en deriven altres problemes associats de trànsit i de fems; la tramitació lenta de l'administració; falta de reunions consultives sobre la gestió del parc com són les Juntes Rectores; existència de documents de gestió erronis com l'actual Pla de Gestió del LIC Mondragó (ES0000145)... A més, i tenint en compte el context de crisi econòmica viscut actualment, han destacat sobretot diversos i derivats problemes de la falta de pressupost i l'escassetat de recursos econòmics, els quals conseqüentment ocasionen problemes de falta de personal i acaben afectant pràcticament tots els nivells, àmbits i àrees de gestió del parc. Finalment, s'han aportat una sèrie de possibles solucions als problemes esmentats i s'han fet una sèrie de propostes per a la millora del parc i de la seva gestió, com ara: la redacció i aprovació d'un Pla Rector d'ús i Gestió, contractació de vigilants, execució de programes i projectes de baix pressupost i potenciació d'àrees de desenvolupament socioeconòmic, agrícola-ramader i de participació, ampliació del parc l'àmbit marí, etc.

1. INTRODUCCIÓ

Mondragó és un dels Espais Natural Protegits (ENP), considerats ambientalment rellevants, de les Illes Balears. Es situa a la part est del migjorn de l'illa de Mallorca, concretament, es troba emplaçat dins del TM de Santanyí. Aquest espai esdevé Àrea Natural d'Especial Interès (ANEI) a efectes de la Llei 1/1991 (BOCAIB nº33, 1990), i forma part de la Xarxa Natura 2000 com a Lloc d'Interès Comunitari (LIC) i Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA) d'acord amb la Directiva 79/409/CEE (DO nº L 103 de 25/4/1979). A més, des de 1992, i per mitjà del Decret 85/1992 esdevé Parc natural (BOCAIB nº 146, 1992).

El Parc Natural de Mondragó ocupa, en l'actualitat, una àrea relativament petita, o si més no poc extensa. Té un perímetre de forma més aviat o pràcticament quadrangular, d'aproximadament 16 km, 5,8 km dels quals coincideixen amb la línia de costa de la zona de Cala Mondragó i els seus voltants, i s'estenen en direcció cap a l'interior. Quant a l'àrea, existeixen i s'han detectat certes discrepàncies entorn la xifra exacta de superfície ocupada pel parc. Discrepàncies les quals, 25 anys després de la creació del parc, segueixen generant debat i provocant una discussió oberta sobre l'àrea que precisament roman protegida pel mateix. Mentre que el Decret 85/1992 de creació del Parc Natural de Mondragó de 1992 establia la superfície total d'aquest en 785 hectàrees (BOCAIB nº 146, 1992), el *Pla de gestió natura 2000 de Mondragó* aprovat el 2015 per mitjà del Decret 14/2015 tan sols reconeix 780,01 ha (BOIB nº 51, 2015), 5 menys que les indicades pel decret de declaració en el moment inicial i de creació del parc. A més, altres informacions de diferent procedència indiquen que la superfície del parc és fins i tot menor a les xifres anteriors, es parla de 766 ha. (Balears Natura), o fins i tot de 750,25 ha. (IBANAT). Aquests problemes i/o desacords donats a l'hora de comptabilitzar el total de l'àrea protegida poden ser deguts a la superposició de les diferents figures de protecció considerades a Mondragó (ANEI, LIC, ZEPA...) a diversos nivells administratius, ja que en alguns casos l'encavalcament d'aquestes pot generar confusió i així provocar errors de càlcul d'àrea per part de l'administració. D'altra banda, l'escala de les bases cartogràfiques elaborades per l'administració és diferent de l'escala de la cartografia usada per altres organismes o institucions, i per tant, és distinta també la rugositat i posició de la línia de costa (que varia en funció de la font i escala cartogràfica de què prové), fet que pot alterar també el resultat durant el càlcul de l'àrea total del parc (Balaguer, 2013). En aquest treball, s'han calculat unes 780,01 ha de superfície compresa dins dels límits del parc natural, per tant, es dona en aquest cas per bona l'àrea indicada pel *Pla de gestió natura 2000 de Mondragó*, aprovat el 2015. Tot i així, sigui quina sigui l'àrea total, i deixant de banda la qüestió numèrica, una de les característiques més destacades del P.N. de Mondragó és que la major part de la seva superfície correspon a terrenys de titularitat privada, els quals dominen per sobre dels terrenys de propietat pública.

Figura 1. Mapa de localització del P.N. de Mondragó. Elaboració pròpia. Font: IDEIB.

Tot aquest espai abastat pel P.N. de Mondragó, recull, en la seva totalitat, una gran quantitat d'elements que el fan especial, i que en part, justifiquen el grau i el nivell de protecció de què disposa i/o gaudeix aquesta àrea en l'actualitat. Faig referència, doncs, als múltiples valors que conté el parc, concentrats dintre de les 780 ha d'extensió del mateix, entre els quals es poden distingir nombrosos valors ecològics o naturals i valors etnològics o culturals.

1.1. Objectius

El present treball vol ser un aportació a l'estudi entorn de la temàtica relacionada amb la gestió d'espais naturals, que tracti específicament el cas del P.N. de Mondragó. La finalitat principal del treball és la d'aprofundir en l'estudi de la gestió duta a terme al P.N. de Mondragó els últims 7 anys, durant el període de temps comprès entre 2007 i 2014, per tal de detectar i definir les principals problemàtiques, generals i específiques, derivades de la gestió d'aquest ENP.

En primer lloc, es pretén conèixer la situació actual en què es troba el parc així com entendre el tipus de realitat que viu i a la que s'enfronta l'equip de gestió, encarregat de conservar i preservar els valors del parc. A partir d'aquí, l'objectiu passa a ser el d'analitzar l'evolució de la gestió del parc, patida durant la sèrie temporal estudiada. També s'intenta ser capaç d'establir i/o emetre un diagnòstic funcional de la situació real del parc natural, conseqüència de la gestió desenvolupada durant els darrers anys. Finalment, es pretenen identificar la problemàtica del parc, la qual suposa un problema per a la gestió del mateix, per tal de discutir-la, interpretar-la, i al final, aportar solucions i propostes de millora de la gestió.

1.2. Metodologia

Per a l'elaboració d'aquest treball, s'ha fet abans de tot una primera cerca bibliogràfica, per tal de conèixer la història i les característiques del parc, i situar el context i la realitat a la que s'atén la gestió

del P.N. de Mondragó. Alhora, també s'ha marcat i s'ha establert un període de temps determinat en el que es centrarà l'estudi i la anàlisi de la gestió del parc. En aquest sentit, s'ha cregut oportú centrar l'estudi en els últims set anys de gestió, considerant la sèrie temporal 2007-2014, una mostra suficientment representativa de la gestió recent del parc.

Una vegada establert l'àmbit temporal en el que es centra l'estudi, s'ha establert contacte amb el personal del parc, i mitjançant la corresponent sol·licitud, s'han aconseguit una sèrie de documents importantíssims per al desenvolupament del treball com són els PAE dels anys 2007-2015 i les respectives Memòries de gestió 2007-2013 (tret de la de 2014 que encara no ha estat aprovada). Per mitjà de la consulta d'aquests documents s'ha pogut analitzar, comparar i conèixer l'evolució i la tendència de la gestió del parc, de la qual se'n han extret les principals problemàtiques. Així mateix, també s'ha realitzat treball de camp per a la comprovació "in situ" de certs aspectes problemàtics de la gestió, així com del resultat d'algunes de les actuacions i/o intervencions. Seguidament, s'ha tingut l'oportunitat de realitzar dues entrevistes que han ajudat a corroborar els problemes de gestió detectats, aprofundir en ells, conèixer nous matisos, opinions i postures sobre els mateixos, i descobrir-ne de nous. Per una banda s'ha entrevistat l'actual director del P.N. de Mondragó, el Sr. Tomàs Bosch Llull, i per l'altre, al president de l'Associació de propietaris del P.N de Mondragó, el Sr. Miquel Bonet Bonet. Amb això, s'ha intentat abastar la diversitat d'opinions entorn a la gestió del parc aportada per dues postures força diferenciades, la qual cosa permet plasmar després al treball una visió àmplia i plural de la problemàtica existent.

Finalment, raonats i discutits els resultats obtinguts, s'han extret, tot plegat, unes conclusions generals sobre l'estat de la gestió del parc i s'han intentat aportar solucions específiques a la problemàtica i proposar millores per a la gestió del parc.

1.3. Estat de la qüestió

En una situació administrativament complicada i en un context de crisi econòmica com l'actual, la protecció i conservació del medi natural deixa de ser una prioritat i sovint passa a formar part d'un segon pla. I és que avui en dia, bona part de la gestió de qualsevol espai natural implica un desemborsament econòmic important, fins i tot arribant a ser en alguns casos la gestió, un sinònim de disponibilitat de recursos econòmics. Cert és el fet que és possible gestionar un ENP com pugui ser un parc natural sense necessitat de gran pressupost, tot i així, alguns professionals del sector apunten, afirmen i asseguren que, d'aquesta manera, tan sols és possible dur a terme una part o tipus de gestió i gestionar certs aspectes de la gestió general que implica. Coincideixen en la idea que els pressuposts reduïts representen en molts casos una dificultat afegida per la gestió del parc.

És per aquest motiu, que pot donar la impressió o la sensació que la gestió del P.N. de Mondragó avui en dia no és l'esperada ni la desitjada, i per tant, tampoc l'adequada. Partint de la suposició de que la gestió del parc duta a terme últimament no és bona o no és la millor que se'n pot fer, cal descobrir primer si realment aquesta suposició s'ajusta a la realitat i és certa o si pel contrari és falsa. Després, cal conèixer fins a quin punt arriben les possibles mancances en la gestió de l'espai en qüestió, així com cal detectar els possibles problemes del parc que condueixen als errors en la gestió del mateix, i intentar donar-los solució. Per tot això és necessari realitzar un treball intens d'investigació i anàlisi.

2. DESENVOLUPAMENT

2.1. Antecedents històrics sobre la protecció de Mondragó. Cap a la declaració del P.N. de Mondragó

Mondragó, tot i haver estat, i seguir sent, un espai considerat ambientalment rellevant, on s'hi concentren gran varietat de paisatges, ambients i hàbitats distints, i amb una important presència de biodiversitat, és també un espai cultural i etnològicament parlant molt interessant. A més, es tracta també d'un espai d'interès singular degut a la representativa geomorfologia del lloc (Rosselló Verger, 2007), sovint objecte d'estudi dels estudiosos de la geomorfologia litoral (Martín-Prieto et al., 2007). Òbviament, és degut sobretot al conjunt i a la suma de tots aquests valors, tant naturals com culturals, reunits a Mondragó, que aquest espai es troba avui dia protegit sota la figura de parc natural. Emperò, tot i ser el principal motiu, no són només aquests valors l'única raó per la qual Mondragó és actualment un ENP, sinó que han tingut lloc al llarg de la història, una sèrie d'esdeveniments, que marquen l'inici i/o el naixement d'un primer i vertader sentiment de protecció de Mondragó. Per tant, s'ha de tenir en compte la història i cal conèixer tota la sèrie d'esdeveniments clau, ocorreguts durant el passat, que han contribuït al sorgiment i a la formació de les primeres idees i intencions protectores de Mondragó, de la mateixa manera que propiciaren la finalment esperada declaració del Parc Natural de Mondragó com a tal.

Entorn la dècada dels 70, sorgeix la idea d'urbanitzar Mondragó. Comença a estudiar-se la iniciativa d'urbanització de Mondragó per part d'un promotor alemany, el qual presenta un determinat projecte urbanístic que preveia l'ocupació massiva d'aquesta zona amb més de 6.000 places. El promotor alemany aconseguí que s'aprovi el projecte com a «*Centro de Interés Turístico Nacional*», una figura, existent a Espanya en l'època en què Manuel Fraga Iribarne era ministre de Turisme, que exonerava els projectes dels límits del planejament urbanístic (Mayol, 2010).

Llavors, és a finals dels anys 70, quan la idea d'urbanització de Mondragó agafa força i entra a debat. En aquell moment sorgeixen els primers problemes derivats de la confrontació, sempre existent, entre els interessos conservacionistes i proteccionistes, i els interessos de rendibilitat turística i territorial. Ràpidament, arran de la controvèrsia aixecada pel projecte, sorgeix l'opinió contrària d'un sector de propietaris (uns sensibles a la protecció del lloc, d'altres discriminats pels promotors i impeditos de fer negoci), que s'oposa fermament al procés d'urbanització de Mondragó, i d'institucions com el GOB, que porta a terme una tasca d'oposició administrativa i política, amb un ampli suport social. Aquestes primeres reaccions, en contra del projecte urbanístic estipulat, les quals manifesten un sentiment de protecció cap a Mondragó, constitueixen clarament un dels indicis que deixen entreveure la voluntat de perseguir la protecció de Mondragó fins a arribar a aconseguir-la. En aquesta oposició manifesta en contra del projecte, hi tingué també especial significació la tasca d'alguns dels membres de l'Oficina d'Informació Urbanística del Col·legi d'Arquitectes, que contribuí igualment a la reacció contrària al projecte i jugà un paper activament molt important a favor de la protecció de Mondragó (Mayol, 2010)

Fou el 1982, en plena transició i sota el govern del partit centrista *Unión de Centro Democrático* (UCD), quan un dels darrers consells de ministres de l'Estat espanyol, va aprovar el «*Centro de Interés Turístico Nacional*» a Mondragó. Aprovació la qual, degut a la pressió generada per la postura opositora de bona part del poble de Santanyí i del GOB, fou revocada poc després per un dels primers consells de ministres del llavors tot just entrant Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE) al govern estatal. De totes maneres els conflictes a Mondragó no s'acaben amb la revocació de l'aprovació del «*Centro de Interés Turístico Nacional*», sinó que el debat continuà obert, ja que la dreta insular, va

posicionar-se clarament a favor de la urbanització. Aquest posicionament de la dreta mallorquina, és totalment comprensible si tenim en compte que el secretari de l'empresa promotora de la urbanització, Francesc Gilet, compartia simultàniament amb aquest lloc de treball el càrrec de conseller del govern (Mayol, 2010). Aquella situació, aleshores existent, va esdevenir clau en la posició del govern balear respecte el conflicte, ja que el paper del govern i la influència que aquest era capaç d'imprimir en la realitat i el devenir del projecte, i per tant la capacitat de decidir sobre el futur de Mondragó, era molt important. De fet, tant fou així que, segons Mayol (2010), la presència de Francesc Gilet, secretari de l'empresa promotora de la urbanització, dins de l'estructura de govern, explicaria específicament alguns fets i esdeveniments històrics claus de Mondragó com la fallida declaració d'aquest espai com ANEI el 1988, a causa del vet governamental a la proposició de llei per a la declaració de l'ANEI de Mondragó proposada pel Partit Socialista de Mallorca (PSM).

Finalment, però, degut a la creixent pressió provocada per l'oposició pública, cada cop més forta, el Govern Balear decidí donar solució al problema i acabar d'una vegada per totes amb moltes de les tensions generades pel conflicte entorn la situació de Mondragó. Primer de tot, el govern renuncià definitivament al projecte d'urbanització, rebutjant així qualsevol possibilitat d'urbanitzar l'àrea de Mondragó, alhora que intentà aportar una solució capaç d'ajudar a aclarir el futur que li esperaria a aquest espai des d'aquell precís moment (Mayol, 2010). L'any 1989, la proposta per la qual el govern optà finalment, consistí a comprar als promotors la part de terreny adquirida per fer-hi la urbanització, i en protegir posteriorment Mondragó, primer per mitjà de la declaració ANEI el 1990 (BOCAIB núm. 33, 1990), i més tard, amb la declaració del parc natural. La compra, per part de la CAIB, de les 96,7 ha de sòl rústic del parc que avui dia són de propietat pública, s'hagué d'efectuar a preu de sòl urbanitzat, amb l'objectiu de satisfer les expectatives empresarials dels promotors urbanístics interessats i de manera que aquests no haguessin de fer cap inversió més enllà de la compra. Per aquest motiu, la CAIB pagà l'estratosfèrica xifra de 1.950 milions de pessetes, l'equivalent a 12,27 €/m² (Mayol, 2010). Un altre element important en tot això és la Llei 1/1991 d'Espais Naturals i de Règim Urbanístic de les Àrees d'Especial Protecció de les Illes Balears (popularment coneguda com a LEN), la qual reafirma la declaració de Mondragó com ANEI (1990) efectuada just un any abans, i dicta unes normes que restringeixen l'edificació en aquest tipus d'àrees. D'aquí se'n desprèn que la posterior declaració de Mondragó com a Parc Natural (1992) no resta valor a les restriccions que imposa la LEN a les ANEI i, per tant, també a l'àrea de Mondragó (Alemany et al., 2002).

Així doncs, el 1992, per mitjà del Decret 85/1992 de 18 de novembre (BOCAIB núm. 146, 1992. pp. 9469-9470), que possibilitava la creació del Parc Natural de Mondragó. D'aquesta manera, Mondragó, passa a ser zona protegida sota una de les figures de protecció més estrictes, la de parc natural, esdevenint així un més dels ENP de les Illes Balears. L'aprovació i l'execució de la declaració de Mondragó com a parc natural significa l'èxit dels diferents grups que des del principi s'oposaren a la urbanització prevista per aquest territori, i que condemnava aquesta àrea, plena de valors, però alhora tan poc valorada, cap a la destrucció. Aquest fet, representa la culminació de la tasca feta pels implicats a favor de la protecció del lloc, alhora que escenifica i indica l'inici de la gestió d'aquesta zona, la qual cosa esdevé objecte d'estudi principal d'aquest treball.

D'altra banda, el parc natural compta des de 1995 amb la figura de ZEPA, d'acord amb la Directiva 79/409/CEE relativa a la conservació de les aus silvestres (DO n° L 103 de 25/4/1979). Aquesta figura, més la de LIC que també adquireix el parc el mateix any, fan que aquest ENP s'inclouï posteriorment dins la Xarxa Natura 2000; la qual cosa implica també certa protecció jurídica per part de la UE (Siquier i Salom, 2003). Finalment, el P.N. de Mondragó, ha esdevingut molt recentment un dels 46 espais LIC de les Illes Balears, que per mitjà de l'acord del Consell de Govern de 27 de març de 2015

de declaració de zones especials de conservació (BOIB núm. 44, 2015. pp. 14404 a 14406), passa a ser Zona d'Especial Conservació (ZEC), tal com ja se'l comença a anomenar al *Pla de Gestió Natura 2000 de Mondragó*. La ZEC de Mondragó és un dels LIC inclosos a la llista aprovada per la Comissió Europea els quals apliquen les mesures de conservacions necessàries per al manteniment o restabliment, en un estat de conservació favorable, dels hàbitats naturals i/o de les poblacions de les espècies per les quals s'hagi designat el lloc (Pla de Gestió Mondragó, 2015).

2.2. Principals trets i característiques ambientals del P.N. de Mondragó

2.2.1. Valor ecològic/natural:

Diversitat d'ambients

L'àrea protegida pel P.N. de Mondragó compta amb una gran quantitat i/o varietat d'ambients distints. Entre els tipus d'ambients o biòtops presents dintre de l'extensió de terreny controlada pel parc natural, podem trobar: zones boscoses de garriga d'ullastres, pinars i un savinar bastant extens; zones humides com els estanys salobrosos de s'Amarador i de ses Fonts de n'Alis (que configuren dues franges estretes als llits dels dos torrents del Parc abans d'arribar a les cales); zones de platja pertanyents al sistema dunar (molt petites i sotmeses a una constant pressió humana durant la temporada turística); zones rocalloses i de penya-segats costaners (on predominen els fenòmens càrstics); una petita zona d'alzinar; i finalment, l'extensa zona de conreus de secà que conformen les diferents, parcel·les i petites rotes (Siquier i Salom, 2003).

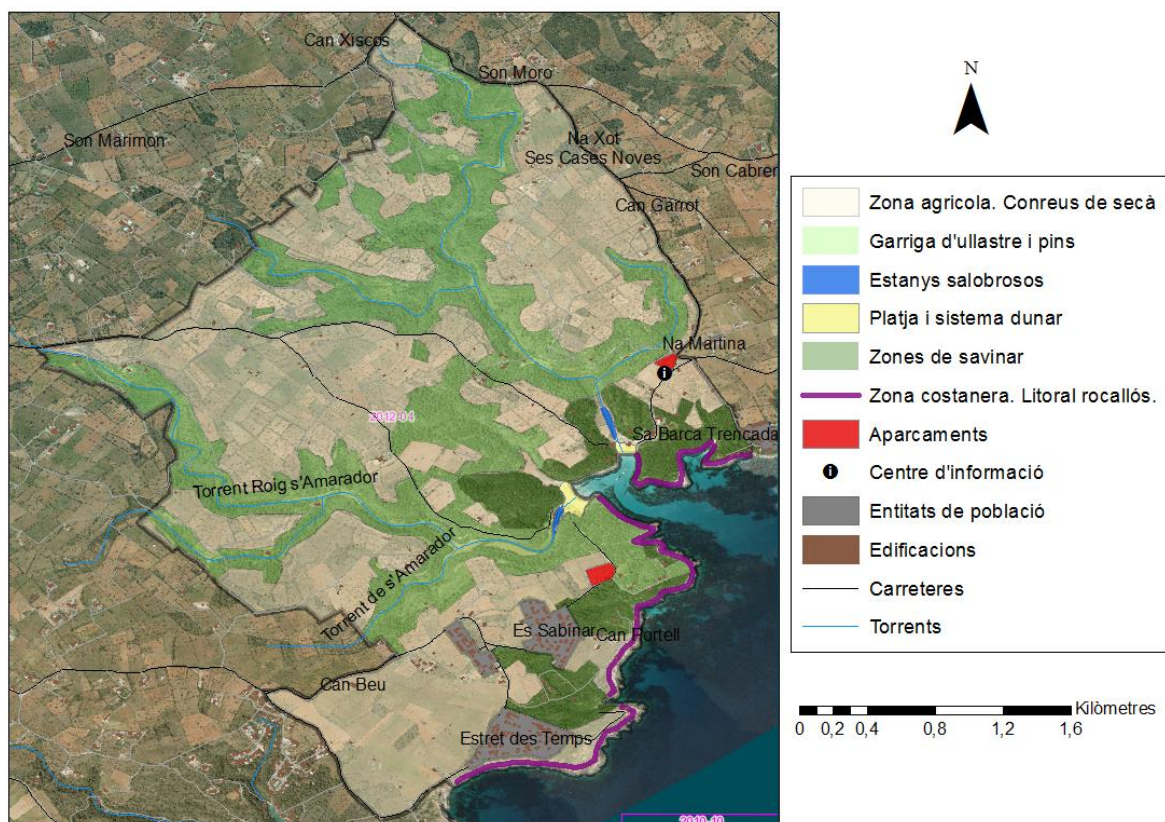

Figura 2. Mapa d'ambients i usos del P.N. de Mondragó. Elaboració pròpia.

Dita diversitat d'ambients, a més de posar de manifest l'elevada qualitat paisatgística d'aquesta porció del litoral que s'ha salvat de l'intensíssim procés d'urbanització que ha patit la costa del llevant de Mallorca (Quintana, 1977), aporta i representa una diversitat d'hàbitats bastant notable pel que fa a un lloc de superfície relativament tan petita. De fet, si prenem com a referència el llistat d'hàbitats d'interès comunitari enregistrats al *Formulari Normalitzat de Dades (FND)*, els quals estan oficialitzats per la UE i numerats segons els codis indicats a l'Annex I de la Directiva d'Hàbitats (DO n° L 206 de 22/07/1992), són varis els hàbitats que s'identifiquen dintre dels límits del P.N de Mondragó (veure Apèndix I. Taula 1.).

Després de la revisió documental de la informació disponible sobre el ZEC de Mondragó, a més dels anteriors, el *Pla de Gestió Natura 2000* ha constatat la presència en l'àmbit territorial d'estudi d'una sèrie d'hàbitats addicionals, els quals no es troben inclosos en el FND (Pla de Gestió Mondragó, 2015) (veure Apèndix I. Taula 2). D'aquests hàbitats, segons el *Pla de Gestió Natura 2000*, tots ells presents a Mondragó, en destaquen 4 de prioritaris, els codis dels quals apareixen marcats a la taula anterior amb un asterisc (*).

En definitiva, el P.N. de Mondragó concentra gran quantitat d'ambients i hàbitats, conformats per característiques molt diferents, que possibiliten l'existència de múltiples espècies tant de flora com de fauna, i que contribueixen a mantenir l'elevada biodiversitat del lloc en qüestió.

Fauna

Un dels valors ecològics o naturals més destacats del P.N. de Mondragó és la fauna que en ell hi habita. Sobretot, destaca l'ornitofauna, ja que en el cas de Mondragó, les aus n'esdevenen el grup faunístic predominant. De fet, s'han inventariat més de 40 espècies d'aus que es reproduïxen al lloc (Xarxa Natura a les Illes Balears) D'entre aquestes en destaquen sobretot 7: la titina d'estiu (*Anthus campestris*), el sebel·lí (*Burhinus oedicephalus*), la terrola (*Calandrella brachydactyla*), el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*), la cucullada (*Galerida theklae*), el corb marí (*Phalacrocorax aristotelis desmaretii*) i el xorrec (*Sylvia balearica*), les set incloses dins de l'Annex I de la Directiva Hàbitats (DO n° L 206 de 22/07/1992) i sent aquesta última una espècie endèmica de Mallorca i Pitiüses. També hi són freqüents entre aquestes tantes espècies d'aus reproductores a Mondragó el tudó (*Columba palumbus*), la tórtora (*Streptopelia turtur*), el xoriguer (*Falco tinnunculus*), el puput (*Upupa epops*), el trencapinyons (*Loxia curvirostris*), la mèrlera (*Turdus merula*), la perdiu (*Alectoris rufa*), el mussol banyut (*Asio otus*)... així com moltes d'altres de mida petita com per exemple el capferrerico (*Parus major*) i altres espècies de busquerets (*Sylvia spp.*) (Balears Natura). A més, hi ha per altra banda una gran quantitat d'espècies hivernants o migratòries que freqüenten Mondragó i que poden ser vistes també al parc com són l'arner (*Alcedo atthis*), alguns rapinyaires com l'esperver (*Hieraaetus pennatus*) o l'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*), i fins i tot, nombroses anàtides com per exemple el setmesó (*Tachybaptus ruficollis*) (Pla de Gestió Mondragó, 2015). És per tot això que aquest lloc esdevé ZEPA d'acord amb la Directiva 79/409/CEE de conservació de les aus silvestres (DO n° L 103 de 25/4/1979).

Seguidament, destaquen, tot i que en menor mesura, les nombroses espècies de mamífers que habiten el Parc. Entre aquests, podem trobar eriçons (*Atelerix algirus*), mostels (*Mustela nivalis*), genetes (*Genetta genetta*), marts (*Martes martes*)... i algunes espècies de rosegadors com el conill (*Oryctolagus cuniculus*), la llebre (*Lepus granatensis*), el ratolí de rostoll (*Apodemus sylvaticus*) i la rata cellarda (*Elyomys quercinus*) (Balears Natura). També pot ser d'interès la presència de quiròpters com el ratpenat orellut gran (*Myotis myotis*) o el ratpenat gran de ferradura (*Rhinolophus ferrumequinum*) (Pla de Gestió Mondragó, 2015).

A més, també és possible trobar algunes espècies més específicament localitzades en determinats ambients concrets del parc com puguin ser els estanys o les zones rocalloses i de penya-segats. D'aquesta manera, vora els estanys salobrosos de s'Amarador i de ses Fonts de n'Alis, és possible veure-hi de manera ocasional algunes aus migratòries i pròpies de zones humides. Es tracta d'anàtids com els colls blaus (*Anas platyrhynchos*), gallinetes d'aigua (*Gallinula chloropus*) i fotges (*Fulica atra*), làrids i limícoles com la gavina de bec vermell (*Larus audouinii*), xivitones (*Actitis hypoleucos*) i tiruril·los (*Charadrius* spp.), i ardeids com els agrons, tant blancs com grisos (*Egretta garzetta*, *Ardea cinerea*). A més, als estanys hi viuen serps d'aigua (*Natrix maura*) i granots (*Rana perezi*), juntament amb peixos com la llissa (*Mugil cephalus*), la gambúsia (*Gambusia affinis*) i l'anguila (*Anguilla anguilla*), i gran quantitat d'animals invertebrats com els prop de 40 petits mol·luscs identificats. D'altra banda, en ambients totalment diferents com les costes rocalloses i de penya-segats, hi són comunes espècies d'aus com el ja esmentat falcó pelegrí (*Falco peregrinus*), que hi nidifica sovint, la gavina de bec vermell (*Larus audouinii*), i el corb marí (*Phalacrocorax aristotelis*), el qual es deixa albirar de tant en quant sobrevolant la costa (Balears Natura).

Finalment, es poden trobar, ja de forma més generalitzada i arreu de la marina, animals com el dragó (*Tarentola mauritanica*), la serp de garriga (*Macroprotodon mauritanicus*) i una petita població de tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*). L'endèmic calàpet (*Bufo viridis balearica*) i el banyarriquer (*Cerambyx cerdo*), espècie lligada a la petita zona d'alzinar existent a Mondragó, tot i que menys nombroses quant a població, també esdevenen espècies significatives i representatives del parc (Balears Natura).

Flora

Respecte a la flora, en primer lloc, destaca la vegetació cultivada, de la qual cal fer referència als cultius de secà mixt d'arbres i herbàcies que podem trobar a les zones de conreu, que curiosament són les que ocupen la major superfície del parc. En aquestes zones, doncs, hi predominen espècies arbòries com l'ametller (*Prunus dulcis*), el garrover (*Ceratonion siliqua*) i la figuera (*Ficus carica*). A més s'hi cultiven gramínies com l'ordi, el blat o la civada (Balears Natura).

Pel que fa a vegetació natural, la brioflora i la flora vascular d'aquest lloc ha estat ben estudiada. De fet, segons informació apareguda a la plana web de *Xarxa Natura a les Illes Balears*, Mondragó consta de 31 espècies: 7 hepàtiques i 24 moltes. Aproximadament les 3/4 parts de les plantes vasculares catalogades del P.N. de Mondragó corresponen a plantes pròpies de la regió mediterrània, mentre l'aproximat 20% restant de la flora vascular és representat per plantes plurirregionals i subcosmopolites. Quant a endemismes, els balears, no tenen una representació molt important en la flora vascular del territori, i el seu percentatge, respecte al conjunt del tàxon catalogat a Mondragó (el 2,4%), es troba per sota del considerat per al conjunt de les Illes Balears (proper al 7%) (*Xarxa Natura a les Illes Balears*). Destacarien 9 espècies de plantes endèmiques: *Acaulon triquetrum*; *Launaea cervicornis*; *Aetheorhiza bulbosa willkommii*; *Limonium minutum*; *Arum pictum* subsp. *sagittifolium*; *Micromeria filiformis*; *Centaurium bianoris*; *Ophrys bertolonii* subsp. *balearica*; *Genista lucida* (Pla de Gestió Mondragó, 2015).

Tot i això, a les zones forestals predominen, en primer lloc, les garrigues, afavorides per l'aridesa del clima i la pobresa del sòl, i formades principalment per ullastrar (*Oleo-Ceratonion*). Destaquen en aquest ambient, espècies com el mateix ullastra (*Olea europaea* var. *sylvestris*) que alhora es combina amb la presència d'altres espècies com el pi blanc (*Pinus halepensis*), alguns garrovers (*Ceratonion siliqua*) i arbusts com la mata (*Pistacia lentiscus*), l'aladern (*Phillyrea angustifolia* i *Phillyrea media*), l'estepa (*Cistus monspeliensis*, *Cistus salvifolius* i *Cistus albidus*), el romaní (*Rosmarinus officinalis*),

el xiprell (*Erica multiflora*) i la garlanda (*Lavandula dentata*). En segon lloc, seguint el traçat dels torrents, s'hi formen algunes pinedes, que a les zones sobretot més litorals, es complementen amb savinars (*Juniperus phoenicea*) acompanyats per les espècies arbustives anteriorment esmentades i pel càrritx (*Ampelodesma mauritanica*). A més, cal dir que d'entre les plantes de garriga, i també dins els pinars del Parc, destaca la presència d'algunes espècies d'orquídies com la mosca grossa (*Barlia robertiana*), la caputxina (*Anacamptis pyramidalis*), els galls i gallets (*Serapias* sp.), i diverses espècies dels gèneres *Ophrys* i *Orchis* (Balears Natura).

A altres ambients com són les dues zones humides corresponents als estanys d'aigua salobrosa de s'Amarador i ses Fonts de n'Alis, formats al tram final d'ambdós torrents d'igual topònim, podem trobar vegetació de canyet (*Phragmites australis*), jonc (*Juncus acutus*), brossa (*Ruppia maritima*), saladines (*Limonium companyonis* i *Limonium virgatum*) i altres espècies com la sossa grosa (*Sarcocornia fruticosa*). A prop d'aquest ambient, concretament a la zona dominada pel sistema dunar de s'Amarador, hi creixen altres tipus d'espècies com per exemple el card marí (*Eryngium maritimum*), la lletrera marítima (*Euphorbia paralias*) i el lliri de mar (*Pancreatium maritimum*). A més, algunes alzines (*Quercus ilex*) apareixen al fons dels barrancs (Balears Natura).

Finalment, als roquissars de la costa, la comunitat vegetal dominant és la *Crithmo-limonietum*, on són abundants el fonoll marí (*Crithmum maritimum*), el socarrell (*Launaea cervicornis*), i també com als estanys, les saladines (*Limonium* sp.) (Balears Natura).

2.2.2. Valor etnològic/cultural i patrimonial:

A part del valor ecològic, emperò, Mondragó és un parc natural molt interessant des del punt de vista etnològic, ja que conté elements paisatgístics i patrimonials, culturalment molt significatius que li donen un valor etnologicocultural i patrimonial força particular i relativament poc comú en parcs naturals.

En aquest sentit, com a principal tret cultural i d'aportació humana, cal fer menció primerament al gran nombre de rotes existents, les quals, cobreixen la majoria de la superfície del parc. Les rotes, esdevenen petites parcel·les de terreny o finques, normalment limitades i tancades per parets baixes de pedra en sec, destinades preferentment i majoritàriament al conreu extensiu de secà, sobretot als cultius de secà mixt d'arbres (ametllers, garrovers, figueres...) i herbàcies (ordi, civada i blat...). L'efecte de les activitats agrícoles i ramaderes practicades durant segles sobre el territori que ocupa l'actual parc, justifica la presència d'altres elements culturals derivats de dites activitats, com són:

- Barraques de roter: petites construccions de pedra seca que s'utilitzaven com a habitació i també per tenir-hi els animals recollits.
- Barraques de curucull: emprades per guardar el ramat i/o el bestiar.
- Parets seques: Feien la funció separadora entre les rotes. Delimitaven les parcel·les.
- Marges: Fets de pedra en sec i localitzats a les torrenteres i als barrancs, permeten escalonar el terreny i anul·lar el pendent típic d'aquestes zones per tal que puguin ser aprofitades agrícolament.
- Elements d'enginyeria popular relacionats amb l'aprofitament d'aigua:
 - Sínies: que servien per extreure l'aigua subterrània per regar.
 - Síquies: transport d'aigua.
 - Safarejos: complien amb la funció de recollida i emmagatzematge d'aigua.
 - Cisternes: punts de recollida, emmagatzematge i d'extracció d'aigua.

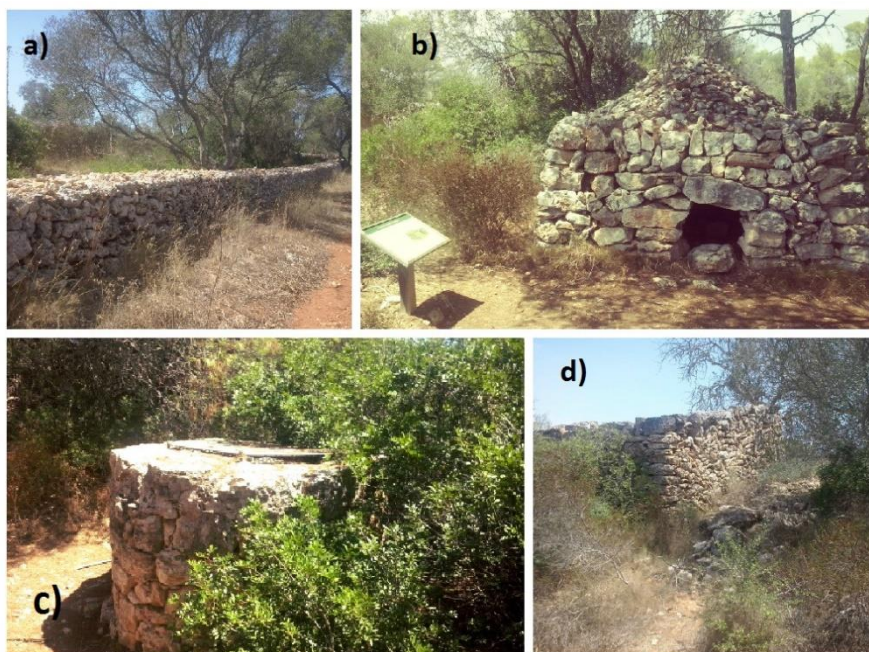

Figura 3. a) Paret seca; b) Barraca de curucull; c) Cisterna; d) Barraca de roter.

A més, també es poden trobar elements culturals resultat d'aprofitaments forestals fets de Mondragó al passat, com per exemple sitges, barraques de carboner i forns de calç. A part, destaquen antigues pedreres d'extracció de marès així com algunes petites construccions antigues de caràcter defensiu.

Figura 4. Forn de calç.

Altres activitats humanes, realitzades antigament, i que formen part de la història de Mondragó, aporten un cert valor cultural al parc. Bon exemple d'aquest patrimoni cultural n'és el topònim de s'Amarador, que fa esment a l'ús antic dels estanys per a l'obtenció de fibra vegetal a través de submersió de feixos de llim i cànnyom, i per a l'obtenció de resistència per als troncs que més tard s'empraven en la construcció de barques o a manera de bigues per a habitatges.

2.3. La gestió. Anàlisi i evolució.

El P.N. de Mondragó pretén protegir tots els valors, vists anteriorment, que aquest espai té el privilegi de contenir. Dita protecció ambiental de Mondragó, i de qualsevol tipus d'ENP sota la figura de parc natural, es fonamenta en una sèrie de lleis i altres documents normatius d'àmbit estatal i autonòmic, els quals, indiquen, alhora, quins són els principis bàsics i la manera en què s'ha de fonamentar la gestió dels mateixos. Així doncs, per al conjunt de l'Estat, és la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat (BOE núm. 299, 2007. pp. 51275 a 51327) la que estableix com

a condició per a la declaració del Parc Natural l'elaboració prèvia d'un Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals (PORN) de l'àrea afectada. D'igual manera, aquesta llei també prescriu l'elaboració, per part dels gestors del Parc en qüestió, d'un Pla Rector d'Ús i Gestió (PRUG), que esdevé un document de caràcter normatiu el qual vincula el planejament municipal i el qual sol marcar els objectius operacionals de la gestió del parc, descrivint més detalladament les tasques i de quina manera, on i qui ha de dur a terme les diferents actuacions. Al contrari que el PORN, que és un document que marca uns objectius de conservació integral del patrimoni cultural i etnològic, però que manca de precisió a l'hora de definir la manera de gestionar el parc.

En el cas de Mondragó, el parc té com a instrument de planificació i regulació el PORN, aprovat per Acord del Consell de Govern el dia 10 de setembre de 1992 (BOCAIB nº120 de 03/10/1992). En canvi, actualment, el P.N. de Mondragó no disposa de PRUG, el qual no ha estat encara aprovat, contravenint així el termini d'un any des de la declaració del Parc que marcava la llavors vigent Llei 4/1989 de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres (BOE nº74, 1989. pp. 8262 a 8269). Significa això que durant els 23 anys d'existència del parc des de la seva declaració, Mondragó, disposa de la mateixa normativa, ja que en absència de PRUG, l'únic document de caire normatiu existent ha estat sempre el PORN.

Emperò, amb el que si compta el P.N. de Mondragó, i és bàsic i indispensable per a la gestió i el dia a dia del mateix, és el Programa Anual d'Execució (PAE). Es tracta d'un document redactat anualment, on s'hi recullen totes les actuacions i/o accions a realitzar durant el període de temps d'un any, per tal de complir els objectius generals de conservació i protecció del patrimoni cultural, natural i etnològic del P.N. de Mondragó, i contribuir al desenvolupament socioeconòmic i l'ús públic que es fa d'aquest ENP. En concret, als PAE, hi queden definits els diferents programes i projectes a desenvolupar durant l'any, els quals agrupen les distintes actuacions que han de dur-se a terme per tal de completar-los. Els projectes fan referència a accions puntuals, amb uns objectius identificats i concrets, que s'assoleixen en un termini de temps determinat i generalment curt (un o dos anys), mentre que per programes s'entenen aquelles activitats de gestió continuada amb una despesa variable i anual, amb objectius a molt llarg termini o de durada indeterminada.

La gestió del P.N. de Mondragó s'organitza en fins a 10 àrees d'actuacions o de gestió (veure Apèndix I. Taula 3), les quals queden reflectides i definides dintre de l'esmentat PAE. Cadascuna d'aquestes 10 àrees de gestió conté els programes i projectes corresponents a les seves respectives competències.

Per conèixer la manera com es gestiona el P.N. de Mondragó, s'ha realitzat una comparació i una anàlisi exhaustiva dels darrers PAE disponibles, corresponents a la sèrie temporal compresa entre els anys 2007-2015. Així mateix, també s'han consultat les *memòries de gestió* del parc pertanyents al període d'estudi establert, disponibles i accessibles fins al moment (2007-2013). Es tracta d'un altre tipus de document de periodicitat anual igualment importantíssim per a la gestió del parc en les que s'hi exposen les diferents actuacions executades durant l'any. Tot això, ha permès obtenir una visió àmplia de les múltiples intervencions de l'equip gestor i personal del parc durant els últims 7 anys, i de la gestió general del parc duta a terme en aquesta darrera etapa. Com veurem, són diverses les actuacions executades, els projectes realitzats i els programes desenvolupats durant aquest període de temps.

Per tal de resumir el gran volum d'informació tractat en aquesta etapa del treball, s'ha cregut adient l'elaboració d'una sèrie de quadres o fitxes-resum de cada àrea de gestió on s'esmenten els programes i projectes desenvolupats durant els anys estudiats, així com també, de forma breu, algunes de les actuacions i tasques més destacades dutes a terme. D'aquesta manera s'aconsegueix centrar l'atenció

en les peculiaritats de la gestió, les quals poden esdevenir interessants, després, a l'hora de tractar la problemàtica.

2.3.1. Àrea de gestió per a la conservació

Programa de prevenció d'incendis	Cada any s'han enretirat i eliminat (triturat o cremat) els arbres morts o caiguts de les finques públiques forestals així com s'ha procurat lliurar el sotabosc del brançam mort i sec. També s'ha desbrossat l'accés al dipòsit d'aigua contra incendis i a la torre de vigilància (retirada el 2013). A més, es van realitzar dues faixes contra incendis (2010 i 2011).
Projecte de creació d'un banc de llavors procedents del parc (Executat)	Executat amb èxit l'any 2008.
Programa de conservació forestal i de la vegetació	S'han realitzat cada any tasques de reforestació de zones puntuals aclarides de vegetació i de manteniment de la vegetació reforestada mitjançant regs, podes, substitució de protectors i reposició de baixes. També s'ha realitzat el seguiment anual d'algunes espècies vegetals en perill de desaparició com l'eixorba-rates negre, el berguer o la moreta i s'han anat recol·lectant llavors d'aquestes i altres espècies més comuns al parc per tal de ser emmagatzemades al banc de llavors i poder dur a terme futures repoblacions. A més, s'han col·locat cordons dissuasius per evitar l'obertura de nous camins i tiranys a les zones més vulnerables de la costa.
Programa de sanitat forestal (Interromput)	S'han col·locat caixes-parany de feromones i s'han retirat bosses-niu de la processionària de forma manual per lluitar contra aquesta plaga. A més, s'ha fet el seguiment de caixes-niu instal·lades el 2009 amb l'objectiu de facilitar la reproducció d'ocells passeriformes i disminuir la plaga de processionària. D'altra banda, s'han col·locat troncs esquer per mantenir el control dels escarabats perforadors de pi i se'n ha fet un posterior seguiment, de la mateixa manera que s'han talat i retirat els pins ja afectats. Tot i així aquest programa ha estat interromput en dues ocasions, el 2010 i 2013, moments en què no es pogué donar continuïtat a algunes de les tasques previstes de control de plagues per motius de falta de recursos econòmics i de personal.
Programa de gestió agrícola-ramadera del parc	S'han realitzat anualment tasques de manteniment agrícola a les parcel·les de propietat pública del parc com llaurar totes una o dues vegades per any, esmotxar els arbres (ametllers, garrovers i figueres), arrabassar els individus morts, entrecavar i adobar els peus dels arbres joves, netejar les voreres d'algunes de les finques, adobar esbaldrecs de les parets seques i seguiment de les plantacions de garrovers. Puntualment també s'han sembrat noves figueres o ametllers i s'han rehabilitat algunes de les parets seques de les tanques.
Programa de conservació de la tortuga mediterrània i resta de la fauna herpetològica del parc (Parcialment complert)	S'han alliberat més de 767 tortugues des de l'inici d'aquest programa el 1994. S'han anat netejant i reomplint els abeuradors dels parc i s'han realitzat activitats participatives d'educació ambiental i divulgació sobre la tortuga mediterrània. A més, es va realitzar un estudi el 2011 sobre l'estat de conservació d'aquesta espècie, que determinà una possible problema de disminució de la població, les mesures de gestió i seguiment proposades pel qual no es pogueren dur a terme per falta de pressupost. Pel que fa a la resta de la fauna herpetològica, un estudi realitzat al 2006 permeté obtenir més informació sobre la localització dins del parc d'aquest tipus de fauna. El 2007 es feu un seguiment de larves de calàpet verd (<i>Bufo viridis balearica</i>) fins a la seva metamorfosi, i es va fer una revisió de la localització del dragó (<i>Tarentola mauritanica</i>).
Projecte de determinació d'espècies vegetals endèmiques i al·lòctones (Executat)	El 2007, mitjançant dos estudis diferents, es determinà el tipus i la localització, per una banda, de les espècies vegetals endèmiques, i d'altra banda, de les al·lòctones. L'estudi de flora endèmica i microareal de Mondragó va reconèixer 16 tàxons, 3 més de les 13 ja conegudes anteriorment, de les quals 13 són espècies endèmiques de les Illes Balears i 4 endemismes tirrènics. L'estudi de flora al·lòctona del parc natural de Mondragó detectà 63 espècies, 21 de les quals poden arribar a tenir gran potencialitat invasora.
Programa de control	S'han dut a terme tasques periòdiques d'eliminació de focus de bàlsam i qualsevol de les altres

d'espècies al·lòctones	27 espècies invasores detectades el 2007 gràcies a l'estudi "La flora al·lòctona del parc natural de Mondragó", juntament amb les corresponents tasques de seguiment posteriors. També s'han realitzat activitats informatives i de voluntariat destinades a la conscienciació del problema i l'eliminació de plantes al·lòctones. Pel que fa a les espècies al·lòctones animals s'han col·locat gàbies-trampa per a la captura de moixos assilvestrats. També es va realitzar una conferència de conscienciació el 2011 sobre la problemàtica derivada de la presència d'aquests i els perills que representa el seu descontrol.
Projecte de millora paisatgística dels voltants de l'estany de Ses Fonts de n'Alis (Parcialment executat)	Respecte d'aquest projecte de 2011, les actuacions que s'han dut a terme fins ara són: la retirada de les plantes al·lòctones d'aquesta zona (principalment Eucaliptus), substituïdes per plantes autòctones; la retirada del tub de plàstic que travessava l'estany de ses Fonts de n'Alis (2013) i de les ànneres mudes (<i>Cairina moschata</i>) introduïdes; i la plantació de tamarells a partir de planter i d'esqueixos amb l'objectiu de crear un petit bosc de ribera ran de l'estany.
Programa de conservació del sistema dunar de s'Amarador (Parcialment complert)	S'han realitzat les neteges de fems transportats pel vent fins al sistema dunar i s'han anat canviant les cordes dissuasòries deteriorades. Les tasques també han consistit en vigilar i informar els usuaris de la platja de s'Amarador, sobre la prohibició d'accedir al sistema dunar. Tot i així, el programa s'ha vist perjudicat en aquest darrer aspecte, a partir del 2012, per la manca de personal de vigilància que impedia, durant els mesos d'estiu, l'entrada de centenars de persones dins del recinte protegit.

Taula 4. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de gestió per a la conservació. Elaboració pròpia.

2.3.2. Àrea de desenvolupament socioeconòmic

Programa de subvencions (Suspès)	S'han convocat dues noves línies de subvencions durant el període estudiat, destinades als propietaris amb terrenys inclosos dins el parc. Una per als anys 2007-2008 (BOIB núm. 74, 2007) i l'altre per al 2009-2010 (BOIB núm. 2009). En ambdós casos s'han realitzat tasques de comunicació i informació de les convocatòries a través de cartells i anunci, i tasques de suport als propietaris en la realització de les sol·licituds. Aquest programa quedà suspès per falta de disponibilitat pressupostària.
Conveni entre el Govern de les Illes Balears i els propietaris de terrenys inclosos dins el PN de Mondragó (Suspès)	S'han realitzat tandes de signatures de convenis el 2005, 2006, 2008, i durant el 2009 i 2010, que han permès a l'administració desenvolupar actuacions com alliberament de tortugues, estudi i seguiment de basses temporals, instal·lació de caixes-niu, retirada de fems i enderrocs i retirada de biomassa vegetal morta, dins d'algunes finques privades del parc. Tot i així a partir del 2011, es deixaren de formalitzar nous convenis per culpa de la falta de disponibilitat pressupostària.

Taula 5. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de desenvolupament socioeconòmic. Elaboració pròpia.

2.3.3. Àrea d'ús públic

Programa d'informació al públic en general i d'atenció als propietaris a les oficines del parc (Can Crestall) i al centre d'informació	Al centre d'informació es presta informació i assessorament als usuaris sobre diferents aspectes del parc (itineraris, platges, fauna...). A més, s'ha fet cada any un recompte diari dels visitants del centre i tractament estadístic de les dades. Pel que fa a l'oficina de Can Crestall, és des d'on s'hi fa tota la feina de gestió administrativa del parc.
Programa de regulació dels accessos a les platges del parc (No executat)	El 2008 es deixà d'aplicar aquest programa que controlava l'accés rodat fins a les platges mitjançant una barrera manual que impedia el pas, obligant a aparcar als aparcaments habilitats. A més, també es realitzaven recomptes diaris dels cotxes estacionats als aparcaments, per tal de recopilar dades sobre l'ús públic i treballar-les estadísticament.
Programa d'informació, vigilància i de serveis als usuaris de les platges,	Vigilants contractats durant la temporada estival s'han encarregat de realitzar recomptes diaris dels usuaris de les platges, vehicles als aparcaments i altres aspectes d'interès; de vigilar l'ús públic dels equipaments; i d'informar de la de l'entrada prohibida al recinte

itineraris i àrees recreatives (suspès)	protegit del sistema dunar de s'Amarador. Cal dir però que el programa s'ha vist greument perjudicat els darrers anys degut a les retallades de pressupost, que conseqüentment han provocat retallades en la contractació de personal de vigilància fins a la suspensió del programa.
Programa de senyalització (Parcialment complert)	Es varen dissenyar els senyals i el 2009, entre panells informatius i petites fites als itineraris, s'instal·laren 117 nous senyals. Posteriorment se'n han realitzat tasques de manteniment i se'n han col·locat algunes de noves. Tot i així el manteniment presenta mancances.
Programa d'interpretació ambiental al parc	Els educadors ambientals han preparat l'oferta educativa del parc i han fet visites guiades, itineraris interpretatius i tallers ambientals per escolars, famílies i grups.
Programa de desenvolupament de l'agenda d'activitats (Perjudicat)	S'han ofert, organitzat i realitzat un gran nombre d'activitats diferents (tallers diversos, conferències, alliberaments de tortugues, excursions i passejos explicatius, itineraris temàtics guiats, jornades sobre temes diversos...). Tot i així, cal dir que moltes de les activitats deixaren de ser gratuïtes el juny de 2012 i passaren a ser de pagament.
Programa de publicacions i altre material divulgatiu del parc (parcialment complert)	S'han editat i imprès anualment i en català els pòsters generals de l'Agenda d'Activitats i de cadascuna de les activitats. També es va fer la impressió en català de la "Guia de Bolets de Mondragó" de J. C. Salom i J. Ll. Siquier, editada el 2006. A més, es dissenyaren, redactaren, editaren i maquetaren els tríptics generals del parc en 4 idiomes: català, castellà, anglès i alemany, després reeditats (2013) i impresos. Tot i això, es preveien moltes més publicacions que no s'han pogut realitzar per falta de pressupost.
Projecte de condicionament d'un nou itinerari: itinerari etnològic (No executat)	Projecte desestimat per incompatibilitat d'aquest ús amb la gestió agro-ramadera de les finques per on hauria de discorre i per oposició del propietari de les mateixes.
Projecte d'estudi viabilitat itinerari de cavalls (No executat)	Projecte de 2007 en què es valorà la possibilitat d'implantar un itinerari per a recórrer en cavall. Finalment es desestimà la proposta per incompatibilitat d'usos segons el PORN.
Projecte de refugi de Can Cano i Projecte de nous refugis al parc (Parcialment executat)	S'han fet els tràmits necessaris fins aconseguir l'interès general del refugi de can Cano (2011). També s'ha adquirit un dipòsit prefabricat d'aigua i una fosa sèptica amb filtre biològic, i prèvia redacció del projecte tècnic, s'ha demanat la llicència d'obres municipal per soterrar aquestes infraestructures. La llicència d'obres encara no ha estat concedida. Pel que fa a altres refugis de dins l'espai, s'ha contractat la redacció del projecte de reforma de la barraca de Can Biga i una vegada redactat s'han iniciat els tràmits de contractació, els quals han quedat estancats. S'està pendent d'adjudicar-lo.
Projecte de condicionament de l'itinerari de sa punta de ses gatoves per a persones amb mobilitat reduïda (Executat)	El 2009 es va obtenir la declaració d'interès general i la llicència municipal d'aquest projecte. Tot i així, es va haver d'actualitzar el 2010, degut al retard produït en l'obtenció d'aquests requisits, que va provocar que l'entitat privada encarregada de finançar aquest projecte, es retirés. Finalment, el 2012, es millorà el ferm del camí i s'instal·là una passarel·la de fusta en diversos trams, una barana de seguretat i una plataforma de fusta a manera de mirador.
Projecte de millores dels accessos a la platja de s'Amarador (No executat)	S'han anat reparant periòdicament ambdues escales d'accés a s'Amarador, les quals presenten un ritme molt elevat de degradació. Fins i tot, la que porta en direcció cap a ses Fonts de n'Alis, va haver de ser reconstruïda. Pel que fa a l'altre escala d'accés, el 2010, es va redactar un projecte per a la construcció d'una passarel·la d'accés que eviti el deteriorament. Encara s'està pendent d'iniciar els tràmits per executar aquest projecte.
Projecte d'inventari de camins (Executat)	El 2008 es va realitzar un catàleg de camins del P.N. de Mondragó on s'hi recullen dades d'algunes de les seves característiques (nom, titularitat, tipus de camí, longitud, estat de conservació, aspectes físics, aspectes històrics i elements etnològics observables més

	interessants, etc.) i es cartografiaren.
Projecte de reforma dels aparcaments públics (No executat)	En un principi s'havien de reformar els dos, però la Junta Rectora (Memòria de gestió, 2009) va acordar només la reforma del de ses Fonts de n'Alis. El 2010 es va redactar un projecte de reforma per aquest i s'iniciaren els tràmits per la contractació de les obres i la concessió de la llicència d'obres per part de l'Ajuntament de Santanyí. Finalment, tot i que el 2011 s'aconseguien els pressupostos i la documentació necessària per a la contractació, encara no s'ha pogut signar per manca de finançament.
Projecte de reconstrucció de les voreres de l'estany de ses fonts de n'Alis (Executat)	El 2009 es reformarà un dels marges situats a la vorera de l'estany de ses Fonts de n'Alis, mitjançant un petit estudi previ i a través de la reconstrucció d'un tram d'uns 14m paret.
Projecte de recuperació del Camí de Ses Coves del Rei (Executat)	El 2010 es recuperarà el camí de Ses Coves del Rei a través de la neteja i desbrossament de l'interior i les voreres del mateix.
Projecte de concessió de l'explotació dels dos aparcaments del parc natural de Mondragó (Executat)	El 2013 es va obtenir la llicència d'activitat i es redactaren els documents necessaris pel contracte d'explotació dels aparcaments, per la qual cosa passaren a ser de pagament. El contracte s'adjudicà finalment a l'Estel de Llevant, associació encarregada des de llavors de la seva gestió.

Taula 6. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea d'ús públic. Elaboració pròpia.

2.3.4. Àrea d'investigació i seguiment

Programa de seguiment meteorològic	S'han recollit diàriament dades de precipitació, de temperatura i d'evaporació, gràcies a la petita estació o caseta meteorològica del parc, les quals s'envien a l'Institut Meteorològic de les Illes Balears.
Programa de seguiment de la qualitat de les aigües dels estanys	S'han anat recollint mostres d'aigua dels estanys de s'Amarador i de ses Fonts de n'Alis amb una periodicitat bimensual per ser enviades i analitzades al laboratori del Servei de Qualitat Ambiental, i assegurar-se que els paràmetres són correctes. D'altre banda s'ha col·laborat en l'elaboració d'un estudi sobre les masses d'aigua continentals que realitzava la Direcció General de Recursos Hídrics en el marc d'aplicació de La Directiva Marco del Agua mitjançant la recollida de mostres mensualment durant 2008 i 2009, any en que acabà l'estudi
Programa d'estudi de catalogació i seguiment de les poblacions de lepidòpters nocturns del parc	Aquest programa acabà el 2007 i consistia en la recollida de mostres de lepidòpters nocturns fent servir trampes de llum. Aquell últim any s'identificaren 2.637 exemplars d'insectes de 162 espècies distintes.
Programa de seguiment ornitològic a través d'una estació d'anellament d'esforç constant (Suspès)	Gràcies a EEC d'anellament es podien recollir periòdicament (durant diverses jornades d'anellament cada any) les dades representatives sobre estructura i dinàmica poblacional, èxit reproductor, taxes de supervivència, biologia reproductiva i condició física de determinades espècies d'aus respecte a l'hàbitat. Emperò, a partir del 2009, en què no es pogué contractar l'EEC, ha quedat suspès el seguiment ornitològic.
Programa de seguiment de la regeneració i evolució del sistema dunar de s'Amarador (Interromput)	S'han efectuat revisions contínues de l'estat de conservació i la disposició de cordons dissuasoris i de les barreres d'acumulació de sediment col·locats anys anteriors, alhora que s'han fet alguns seguiments de l'evolució de la vegetació natural del sistema dunar. A més, des del 2008, cada any s'han executat aixecaments topogràfics detallats del terreny, de manera periòdica, que permeten conèixer l'evolució morfològica del sistema dunar. Gràcies a aquestes mesures, ben aviat es confirmà la positiva resposta de les trampes de sediment i els cordons dissuasòris. Per això, el 2009 es va poder desplaçar la línia de protecció una distància aproximada d'un metre i mig en direcció cap a la mar, amb l'objectiu d'augmentar la

	superfície. Tot i així, el 2012, el programa es va veure interromput quan els aixecaments topogràfics no es pogueren executar, principalment per motius pressupostaris. Per sort, el 2013 es pogueren reprendre dites tasques. D'aquesta manera, malgrat la interrupció del 2012, s'ha pogut comprovar que l'evolució del sistema dunar és positiva i la regeneració va en augment.
Programa de registre de cites de flora i fauna	Cada any es recopilen les dades possibles d'avisaments d'espècies de flora i fauna més significatives així com també la seva localització.
Projecte d'atles d'aus reproductores al parc natural de Mondragó (Executat)	A través d'aquest projecte de 2007, prorrogat durant el 2008, es detectaren 68 espècies d'aus, 49 de les quals es reproduïxen dins l'àmbit del parc, podent situar així els llocs de reproducció de les mateixes (plànol quadriculat) i realitzar aproximacions sobre les densitats relatives de les distintes espècies reproductores i la selecció dels hàbitats.
Projecte d'anàlisi o estudi de les poblacions de ratapinyades al parc natural de Mondragó (Executat)	Aquest projecte dut a terme durant 2007 i 2008 va comprovar la presència de 7 espècies de ratapinyada a través de 160 citacions a 89 localitats quireptològiques diferents. Va descobrir dues colònies refugiades a cases, va confirmar les parets seques com a lloc adient per reproduir-se i va establir la zona entre es corredor i Ses Fonts de n'Alis com a zona de major diversitat d'espècies.
Projecte d'estudi de les poblacions d'aus migrants i hivernants i creació d'una eina de divulgació (Executat)	Desenvolupat al 2008. Es detectaren i localitzaren en mapes de quadricules 87 espècies que emigren i hivernen al parc i es conegueren les densitats relatives de les poblacions i la selecció d'hàbitats.
Projecte d'estudi limnològic de ses fonts de n'Alis (Executat)	El 2007 va realitzar una anàlisi ecotoxiològica dels llims i la seva incidència sobre els éssers vius mitjançant diverses mostres de fang obtingudes del torrent de ses Fonts de n'Alis, a les quals se lis realitzaren diverses anàlisis químiques (pH, conductivitat, nitrogen, fòsfor...) per identificar els possibles agents contaminants. De forma complementària també es realitzaren anàlisis d'aigües i de crustacis entre d'altres. L'estudi va concloure amb resultats elevadíssims en concentració de sals i un elevat nombre de morts i malformacions biològiques.
Projecte d'estudi de la distribució, abundància i estat sanitari dels carnívors dels LICs i ZEPAs de Mondragó i d'Es Trenc-Es Salobrar de Campos (Executat)	Aquest estudi del 2007 determinà la importància dels moixos com a carnívors més abundants a Mondragó, seguit del mostel, el mart i la geneta. Es capturaren moixos i genetes per realitzar-les anàlisis de sang i confirmar que el seu estat de salut era correcte.
Projecte d'estudi ecològic de les basses temporals (Parcialment executat)	El 2008 es varen inventariar un total de 103 tàxons florístics i 83 espècies de fauna que viuen o fan ús de les basses temporals. També és confirmà la reproducció del calàpet. El 2009, tot i no poder continuar amb l'estudi de l'evolució florística i faunística de les basses, es realitzaren 2 activitats de voluntariat que consistiren a augmentar la capacitat de captació d'aigua d'una bassa buidant el reblliment de pedres que presentava.
Programa de seguiment de caixes niu	S'han revisat periòdicament totes les caixes niu instal·lades el 2010. S'han netejat, reparat o recanviat, i fins tot se'n han col·locat de noves a altres zones. El seguiment realitzat els anys posteriors ha indicat el bon funcionament de les caixes niu, les quals presenten bons resultats en quant a percentatges d'ocupació.

Taula 7. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea d'investigació i seguiment. Elaboració pròpia.

2.3.5. Àrea de participació

Programa de junta rectora (Parcialment complert)	Durant el període estudiat (2007-2015) la Junta Rectora s'ha reunit en 6 ocasions. Una el 2007 (sessió ordinària núm. 23), dues el 2009 (sessions núm. 24 i núm. 25), i tres més, una per any, el 2010, 2012, i 2014 (sessions núm. 26, 27 i 28 respectivament).
Programa de voluntariat	S'han realitzat accions de voluntariat relacionades amb tasques de reforestació i seguiment, detecció d'arbres afectats per plagues, recompte d'exemplars de tortuga mediterrània, neteges de litorals, reparació d'abeuradors, desbrossament de camins, eliminació de plantes invasores, col·locació de caixes niu...

Taula 8. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de participació. Elaboració pròpia.

2.3.6. Àrea de manteniment

Programa de manteniment general del parc	Es realitzen tasques diàries de neteja dels equipaments i recursos d'ús públic com les àrees recreatives i itineraris, a través del buidatge de les 22 papereres distribuïdes pel parc i 3 punts de reciclatge, els quals acumulen grans quantitats de fems, sobretot a l'estiu. Altres tasques de manteniment, de caire setmanal, consisteixen en la neteja del medi natural (estanyes, garrigues, platges,...), del centre d'informació i de les oficines de can Crestall. Les tasques realitzades anualment corresponen a desbrossaments i podes, revisions de materials i eines, i manteniment d'elements i mobiliari (barreres, panells de senyalització, caseta centre d'informació...)
---	---

Taula 9. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de manteniment. Elaboració pròpia.

2.3.7. Àrea de vigilància

Programa de vigilància (Interromput)	Gràcies a aquest programa s'ha evitat la circulació de cans, s'han evitat acampades il·legals, s'ha impedit l'aparcamament o circulació de bicicletes per la zona dunar, s'han expulsat persones del sistema dunar, s'ha evitat l'intent de fer foc i s'ha impedit l'entrada de motoristes als accessos de s'Amarador. Malauradament aquest programa s'ha vist interromput, ja que per motius de manca de recursos econòmics, el parc ha estat privat de la contractació de vigilants.
--	--

Taula 10. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de vigilància. Elaboració pròpia.

2.3.8. Àrea d'administració

Programa d'administració o de gestió administrativa	S'han elaborat informes relacionats amb temes urbanístics, d'ús públic del parc, d'estudi i seguiment d'elements naturals, de subvencions, de personal... També s'han tramitat expedients de subvencions i convenis i s'ha dut a terme la gestió econòmica (despeses corrents, contractes, codificació i tramesa de factures, botiga, etc.) i de personal (quadrants, incidències, etc.) del parc.
Elaboració de les memòries de gestió (mensuals i anuals)	Mensualment s'ha elaborat una memòria detallada de les feines executades per la brigada del parc, indicant dies, tipus d'acció, localització, número de persones que hi ha fet deina, jornals emprats, etc. D'altra banda, cada any s'ha redactat una memòria de gestió anual, que inclou àrea per àrea els programes i projectes executats durant l'any.
Programa de la botiga del parc	La botiga del centre d'informació del parc ha venut cada any diversos objectes com: productes artesans de la zona, llibres de natura, roba i petits records del parc com bolígrafs o punts de llibre. Els quals han implicat la facturació d'alguns ingressos anuals.
Projecte de rehabilitació i canvi de coberta de la païssa de Can Crestall (Executat)	Durant el 2008, s'obtingué la llicència d'obra i s'executaren les obres de reforma de la païssa de can Crestall, la qual fou inaugurada el 2009 com a local social de l'Associació de Propietaris del Parc de Mondragó.

Taula 11. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea d'administració. Elaboració pròpia.

2.3.9. Àrea de planificació

Programa anual d'execució	S'ha elaborat anualment un document PAE, tal com estableix la Llei 5/2005, de 26 de maig, per a la conservació dels espais de rellevància ambiental (LECO), on s'han recollit totes les actuacions previstes i a dur a terme durant cada any pressupostari mitjançant la selecció d'acord al pressupost assignat al P.N. de Mondragó.
Pla de gestió LIC i ZEPA del lloc ES 0000145 Mondragó	L'any 2013 des del Servei de Planificació es varen començar a elaborar tota una sèrie de plans de gestió de zones LIC, entre els quals hi havia el de Mondragó. Mondragó, com a LIC ha de passar a ser ZEC, i per això és necessària la redacció del pla de gestió d'aquests espais. En aquest sentit, el personal tècnic del parc ha col·laborat en la redacció de les bases tècniques del Pla de gestió per la zona ES 0000145 Mondragó.

Taula 12. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea de planificació. Elaboració pròpia.

2.3.10. Àrea d'avaluació

Programa d'avaluació	S'ha valorat el grau de compliment dels PAE de cada any, comparant-los amb les dades de les memòries de gestió corresponents. S'ha fet un recompte de les actuacions exitoses, fallides i pendents, així com dels programes i projectes totalment executats, parcialment executats o incomplets.
-----------------------------	--

Taula 13. Fitxa-resum de la gestió del P.N. de Mondragó en l'àrea d'avaluació. Elaboració pròpia.

3. RESULTATS I DISCUSSIÓ

Durant el procés de comparació entre PAEs i de consulta i anàlisi de les memòries de gestió, exposat anteriorment, s'ha pogut comprovar l'existència de notables diferències entre la gestió del parc pretesa o prevista als PAE i la realment executada segons les memòries de gestió. Ha resultat senzill, doncs, adonar-se del fet que realment es duen a terme moltes menys actuacions, programes i projectes de les que en un principi indiquen les pretensions dels diferents PAE, els quals contenen objectius potser massa ambiciosos i difícils de plasmar després durant l'any. De fet, d'entre tots els programes i projectes estipulats als PAEs de cada any, alguns s'han complert totalment, d'altres s'han complert de manera parcial, i d'altres simplement no s'han aconseguit executar.

Davant l'incompliment d'alguns programes i projectes previstos als PAE analitzats, les mateixes memòries de gestió apunten directament a la falta de recursos econòmics i de personal com a principal causa de la no execució de certes actuacions. D'aquesta manera, bones idees i propostes de projectes puntuals de gestió, finalment no s'han pogut desenvolupar ni materialitzar, quedant per tant indefinidament suspesos o pendents d'execució, com per exemple el "Projecte d'elaboració d'una Guia de passeig del Parc natural de Mondragó", el "Projecte de reparació del ferm dels aparcaments" (Memòria de gestió, 2007) o el "Projecte d'Adequació del parc als requeriments del sistema de gestió mediambiental, EMAS i continuació de la implantació" (Memòria de gestió, 2008). Així mateix, molts dels programes ja habituals de la gestió del parc, duts a terme any rere any, s'han vist complerts tan sols de manera parcial, o si no, forçats a reduir el nombre d'actuacions, resultant-ne greument perjudicada de tot això la gestió general del parc.

La reiterada justificació de l'incompliment total o parcial de dits programes i projectes en la falta de recursos econòmics, ens dona, doncs, l'evidència del que es converteix per tant en el primer i significatiu problema de gestió del parc. La importantíssima reducció pressupostària.

El pressupost invertit per part de l'administració en la gestió del P.N. de Mondragó els darrers anys ha estat el següent:

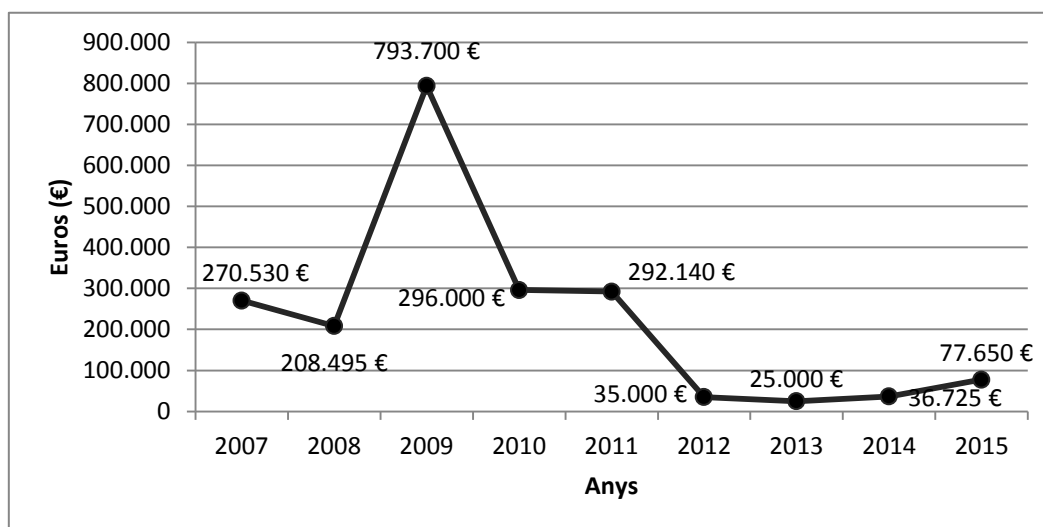

Figura 5: Gràfic d'evolució dels pressuposts 2007-2015 del parc natural de Mondragó. Font: Elaboració pròpia a partir de Plans Anuals d'Execució (2007-2015) i Memòries de gestió (2007-2013).

Les dades aparegudes al gràfic anterior no inclouen les xifres de finançament extern de cap tipus, tan sols s'han tingut en compte les corresponents partides pressupostàries rebudes anualment per part de l'administració pública (IBANAT, la desapareguda Espais de Natura Balear, i a partir de 2013, la Direcció General de Medi Natural, Educació Ambiental i Canvi Climàtic). S'observen, sobretot els primers anys (2007-2010), uns pressuposts relativament elevats. És així perquè en els pressuposts d'aquests anys, durant els quals encara no es notaven les conseqüències de l'iniciat període de recessió econòmica, s'inclouen i es tenen en compte les quantitats pressupostades dels convenis i del llavors actiu programa de subvencions. Aquest darrer fet, juntament amb una sèrie de partides generoses destinades a projectes específics i de gran envergadura com són el "Projecte de reformes dels aparcaments públics" (125.000 €), el "projecte de condicionament de l'itinerari de sa punta de ses gatoves" (75.000 €) i el "Projecte de nous refugis" (55.000 €), són la raó per la qual el 2009 es dona el màxim pressupostat de la sèrie (Programa Anual d'Execució, 2009). Seguidament però, ja el 2010, s'anuncien i es produeixen importants restriccions econòmiques i retallades (Programa Anual d'Execució, 2010). Tot i així, dites retallades de 2010 no són visibles ni detectables al gràfic, és més, si comparem, fins i tot s'observa un repunt del pressupost del 2010 respecte del 2007 i 2008 en comptes d'una disminució. Aquest fet, és degut altre pic a la partida pressupostària destinada als convenis i subvencions que encara el 2010 s'estaven tramitant, els quals inflen i eleven el pressupost total de manera considerable. La realitat però, és que aquell any s'invertí molt menys per programa i projecte que no pas el 2007 o el 2008. En concret, la inversió del Govern aquell any en la resta de programes i projectes, i sense comptar amb el finançament extern, fou de 116.000 € (Programa Anual d'Execució, 2010), per tant menor sens dubte que la d'anys anteriors. A partir del 2011, es deixen de signar convenis i no es concedeixen més subvencions (Memòria de gestió, 2012), fet el qual comporta una significativa reducció dels pressuposts, tal com es pot veure clarament reflectit al gràfic. De fet, es produeix una reducció del pressupost concedit a Mondragó per part del Govern de més del 85% (Obrador, 2012), passant a ser de tan sols 35.000 € el 2012. Per això, durant aquests darrers anys, el P.N. de Mondragó s'ha vist obligat a complementar i completar el pressupost amb la cerca de finançament alternatiu o extern com el de "l'Obra Social La Caixa", el qual no s'ha tingut en compte en la representació del gràfic. Finalment, el 2015, el pressupost ha tornat a ser baix, tot i que ha despuntat un mica respecte dels tres anys anteriors degut a la previsió d'una partida pressupostària de

18.000 € per a l'elaboració d'un nou PORN, i una altra de 14.000 € per la potenciació de "l'àrea d'investigació i seguiment" a través del "Programa de seguiment d'hàbitats i espècies" i del "Projecte de cartografia d'hàbitats i espècies" (Programa Anual d'Execució, 2015).

La retallada de pressupost que ha sofert el parc per part de l'administració, més que evident al gràfic exposat abans, ha afectat consegüentment la contractació de personal i altres mitjans, provocant una reducció considerable de la plantilla i demés serveis i condicionant els objectius específics plantejats cada any. Tot plegat, ha repercutit de manera negativa sobre la majoria de les àrees de gestió del parc, les quals, unes vegades per falta de pressupost, i d'altres per falta de personal o mitjans, s'han vist perjudicades.

És el cas de "l'àrea de gestió per a la conservació", on sobretot els darrers anys, i per falta de personal, no s'ha pogut donar continuïtat a totes les mesures previstes pels programes de conservació forestal i de la vegetació, de gestió agrícola ramadera del parc, i sobretot, del "programa de sanitat forestal", el qual s'ha vist afectat per la falta de recursos econòmics i de personal, sent interromput el 2010, quan no es pogué donar continuïtat a totes les mesures previstes de control de la processionària i els escarabats barrinadors del pi realitzades anys anteriors (Memòria de gestió, 2010), i el 2013, quan no es pogué realitzar la instal·lació prevista de trampes de feromones pel control de la processionària (Memòria de gestió, 2013). Pel que fa al "Programa de conservació de la tortuga mediterrània", també s'ha vist perjudicat al no poder dur a terme, per falta de pressupost, les mesures de gestió i seguiment proposades per un estudi d'avaluació de l'estat de conservació de les tortugues, que el 2011, detectà una disminució de la superfície d'ocupació de l'espècie i determinà un possible problema de decreixement de la població respecte d'anys anteriors (Memòria de gestió, 2011).

També "l'àrea de desenvolupament socioeconòmic" ha sofert canvis per falta de pressupost, fins al punt de veure's suspès el "programa de subvencions" i congelat el tema dels convenis. S'han realitzat diverses tandes de signatures de convenis entre 2005 i 2010 amb les quals, els propietaris de les finques privades del parc es comprometien, a canvi d'una contraprestació econòmica, a cedir les seves finques i autoritzar la intervenció de l'administració en la gestió d'aquests terrenys. S'arribà a tenir conveniada una superfície equivalent a 1.995.580,91 m² (Memòria de gestió, 2011). El 2012, emperò, es rebé una circular informativa del director d'Espais Natura Balear per mitjà de la qual es comunicava al parc, la impossibilitat de formalitzar nous convenis entre Espais de Natura Balear i els propietaris de finques incloses en el P.N. de Mondragó per falta de disponibilitat pressupostària (Memòria de gestió, 2012). El 2013, finalitzà la vigència dels darrers 53 convenis signats (Memòria de gestió, 2013). Aquest fet representa un problema per a la gestió total i general del parc, ja que fa pràcticament impossibles les actuacions públiques, i per tant la gestió, dins de l'extensa i majoritària part de superfície de titularitat privada del parc. De la mateixa manera, també es suprimiren les subvencions i ajudes que els propietaris podien sol·licitar a l'administració, destinades a tasques de gestió de les seves finques com: manteniment agrícola, tancaments tradicionals, rehabilitació d'exterior, soterraments elèctrics, compra de maquinària, xarxa d'aigua potable... Això, òbviament, obligà a suspendre el "programa de subvencions" del parc. Tot plegat ha propiciat l'abandonament progressiu i degradació de moltes de les finques privades, els propietaris de les quals, sense ajudes, no poden fer front al manteniment de les mateixes, i les quals, sense convenis, no poden ser gestionades per l'administració.

Així mateix, "l'àrea d'ús públic" s'ha vist afectada per la falta de recursos econòmics en varis dels seus programes:

- El “programa de publicacions”, moltes de les quals es tenien previstes no s’han pogut dur a terme a causa de la manca de pressupost (Memòria de gestió, 2011)
- El “programa de desenvolupament d’agenda d’activitats”, ha vist com moltes de les activitats promogudes, a partir del mes de juny de l’any 2012, passaren a ser de pagament, fent minvar això l’assistència, i per tant, la participació de la gent en el programa (Memòria de gestió, 2012).

ANY	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nº d’activitats	9	10	19	20	18	47	42
Nº de participants	100	188	816	463	576	686	351

Taula 14. Activitats d’agenda per any i nombre de participants (2007-2013). Font: *Elaboració pròpia a partir de dades extretes de les Memòries de gestió 2007-2013.*

S’observa clarament com les activitats realitzades els primers anys estudiats, relativament reduïdes en nombre, aconsegueixen xifres elevades de participants. En canvi, a partir del 2012, amb una quantitat enorme d’activitats respecte dels anys anteriors, s’aconsegueixen proporcionalment molts menys participants. Com que les activitats de pagament són implantades a mitjans de l’any, el 2012 encara aconsegueix reunir un nombre considerable de participants (686), tot i que molt per davall de l’esperat si tenim en compte que per exemple el 2009, amb menys de la meitat d’activitats que 2012 (19), s’aconsegueix un xifra molt superior de participants (816). El 2013, confirma la teoria, i amb un nombre força elevat d’activitats (42), s’aconsegueixen tan sols 351 participants.

- El “programa de senyalització”, en què sovint no s’ha complert al 100% el manteniment previst i adequat dels senyals, alguns d’ells molts degradats, de manera que en dificulten la lectura, o fins i tot, espenyats.

Figura 6. Senyals deteriorats i romputs.

- El “programa d’informació, vigilància i de serveis als usuaris de les platges, itineraris i àrees recreatives”, ja que les retallades de pressupost, han impedit la contractació dels vigilants prevists i/o necessaris, els quals esdevenen fonamentals per a l’execució d’aquest programa.

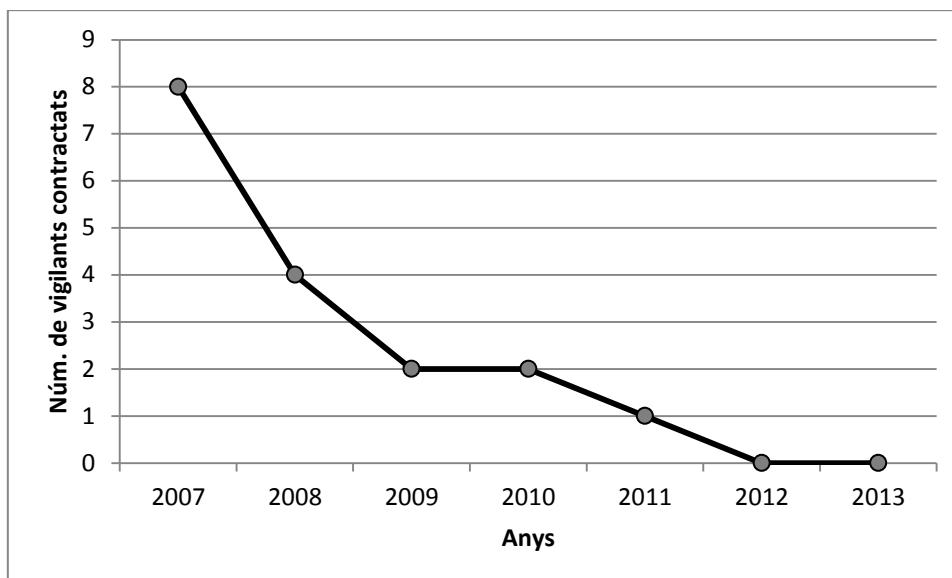

Figura 7. Evolució de la contractació de vigilants del parc entre els anys 2007-2013. Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes de les *Memòries de gestió (2007-2013)*.

L'evident i forçosa reducció de personal de vigilància ha complicat la realització de les tasques de recompte i recollida de dades compreses en aquest programa, empitjorant-ne la informació estadística resultant. Davant la impossibilitat, per falta de pressupost, de contractar nous vigilants, el programa quedà definitivament suspès a partir del 2012, evitant això la recopilació de noves dades estadístiques, el tractament de les quals és tan i tan valuós per a la posterior planificació de la gestió.

- Per falta de pressupost també està pendent un projecte d'aquesta "àrea d'ús públic". Es tracta del "projecte de reforma dels aparcaments públics", ja que, tot i comptar amb els permisos i documentació necessària, es manca de finançament per reformar l'aparcament de ses Fonts de n'Alis.

Igualment perjudicada per les retallades s'ha vist "l'àrea d'investigació i seguiment", una de les més castigades per la falta inversió, que ha fet impossible la contractació d'alguns estudis i processos de seguiment (veure Apèndix I. Figura 8).

Així, alguns dels problemes i conseqüències, són:

- Suspensió del "programa de seguiment ornitològic", el 2010, per falta de pressupost, després de la impossibilitat, a partir del 2009, de contractar l'EEC d'anellament per recollir dades periòdicament i dur a terme el seguiment ornitològic (Memòria de gestió, 2010)
- Interrupció temporal del "programa de seguiment de la regeneració del sistema dunar de s'Amarador" el 2012, any durant el qual no es pogué donar continuïtat a la sèrie d'aixecaments topogràfics degut principalment també a motius pressupostaris (Memòria de gestió, 2012). Tot i així, les dades recollides fins abans de la interrupció són suficients per demostrar el ritme positiu de regeneració del sistema i el bon funcionament del programa (veure Apèndix I. Figura 9).

- La consegüent falta de personal també ha generat problemes al “programa de registre de cites de flora i fauna”, ja que són bàsicament els treballadors del parc, qui contribueixen a registrar els albiraments quotidians d’espècies de flora i fauna.

D'altra banda, “l'àrea de participació” ha vist com el “programa de voluntariat” esdevé influït per les retallades de pressupost. En aquest cas podríem dir que es veu afectat positivament, ja que des de que es produeixen les restriccions econòmiques més severes, les accions de voluntariat s'han incrementat en nombre.

Anys	Accions de voluntariat	Núm. de participants
2007	2	13
2008	4	60
2009	3	41
2010	9	146
2011	5	129
2012	5	43
2013	7	110

Taula 15. Nombre d'accions de voluntariat realitzades i participants, per any (2007-2013). Elaboració pròpia. Font: *Memòries de gestió.*

S'observa com a partir del 2010 es realitzen un major nombre d'accions de voluntariat, promogudes precisament per contribuir en les tasques del parc, sense que representi cap tipus de cost, i fer front així a les carències econòmiques. A més, per sort, s'ha aconseguit una bona resposta quant a participants i unes majors xifres de voluntaris.

Finalment, “l'àrea de manteniment”, juntament amb “l'àrea de vigilància”, s'han vist perjudicades sobretot per la falta de personal i la impossibilitat de contractació de vigilants durant el període estival dels darrers anys. Els vigilants contractats, els quals com hem vist, han disminuït en nombre fins a desaparèixer (veure Figura 7), ajudaven en les tasques de manteniment previstes pel “programa de manteniment” com ara el buidatge de les papereres i bosses de fems del parc, i a més, esdevenien un element clau del “programa de vigilància”. Aquest últim ha vist força perjudicats els seus resultats, ja que la tasca dels vigilants evitava un gran nombre infraccions i n'aportava dades, millorant això la gestió del parc.

	2009	2010	2011
Intents de fer foc	18	5	-
Retirada de tendes de campanya	12	15	1
Circulació motocicletes a s'Amarador	24	72	-
Persones expulsades de dins del recinte protegit del sistema dunar	880	808	147
Circulació de cans amollats	51	51	5
Aparcament o circulació de bicis pel sistema dunar	37	48	-

Taula 16. Activitats prohibides, evitades pels vigilants del parc durant l'estiu. Elaboració pròpia. Font: *Memòries de gestió (2009-2011).*

El 2011, quan ja tan sols es comptava amb un únic vigilant contractat, el nombre d'activitats evitades fou molt menor respecte dels altres anys. Finalment, no es recullen a la taula dades de 2012, perquè a

partir d'aquest any, es deixà de comptar amb l'ajuda de les tasques desenvolupades pels vigilants (Memòria de gestió, 2012) que tantes infraccions evitaven.

Col·lateralment, la manca de vigilància ha afectat el “programa de conservació del sistema dunar de s'Amarador, ja que el control d'aquesta zona durant els mesos de màxima afluència, evitava com hem vist a la taula anterior, l'entrada de centenars de persones dins del recinte precintat del sistema dunar de s'Amarador (veure Taula 16). Per tant, i tenint en compte que anualment es solia evitar l'entrada d'unes 800 persones, pot ser que l'absència de vigilants a partir del 2012 hagi tingut un impacte negatiu en l'estat de conservació del sistema dunar.

El segon problema important i de rellevància detectat, deriva de l'absència de PRUG, fet del qual en resulten problemàtiques associades que compliquen la gestió del parc. Com s'ha comentat en l'explicació sobre l'estructura i l'organització de la gestió del parc natural, Mondragó, contràriament a la Llei 4/1989 de 27 de març de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres (BOE núm. 74, 1989. pp. 8262 a 8269), no disposa de PRUG. Des de la declaració del parc el 1992, Mondragó tan sols ha comptat amb un únic document de caràcter normatiu, el PORN. Aquest instrument, però, al contrari que un PRUG, té pel que fa a la gestió un sentit molt genèric, ja que en ell principalment s'hi delimiten i defineix les grans zones de l'àmbit territorial s'hi marca els objectius generals de protecció i conservació. En canvi, el PRUG ha d'esdevenir un document on s'hi zonifiqui i organitzi l'espai, on s'hi estableixin els usos de cada àrea, així com el llinar de permissivitat o prohibicions dins cada ús (reglament i normativa reguladora dels usos), i on s'hi marquin els objectius generals i els objectius específics o operacionals de la gestió amb un nivell de detall molt més gran, definint què s'ha de dur a terme i com o de quina manera s'han de dur a terme les actuacions.

Degut al caràcter més aviat planificador i ordenador, i no pas gestor, del PORN del P.N. de Mondragó, que bàsicament marca uns objectius generals de conservació integral del patrimoni cultural i etnològic del parc (Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals de Mondragó, 1992), a vegades, a l'hora d'afrontar i/o donar resposta a determinades situacions, es troba a faltar la presència d'un instrument detallat i purament de gestió com és el PRUG. És en aquest precís moment, en què la falta de PRUG, esdevé i es converteix en un problema.

La hipotètica existència d'un PRUG per al P.N. de Mondragó, donaria sortida i solució a alguns conflictes i dubtes relacionats amb l'ús públic de l'espai i la seva gestió, de la mateixa manera que ajudaria a l'equip gestor del parc a prendre les millors i més encertades decisions, fent més còmode ràpida i senzilla la feina dels treballadors i facilitant per tant la pròpia gestió del parc. A més, el PRUG facilita més la gestió del parc que no pas els PAE, ja que sol concretar de manera molt més detallada totes les accions i/o actuacions a desenvolupar a llarg termini (període de vigència de 4-6 anys) i exposa clarament les activitats permeses o prohibides a cada zona.

Per tots aquests motius, l'absència de PRUG durant tota la història del P.N. de Mondragó, potser motivada per falta de voluntat o desenteniment polític, ha representat un problema, que encara avui dia, dificulta i fa més complicada la gestió del parc.

El tercer gran problema que presenta la gestió del P.N. de Mondragó està relacionat amb el règim de propietat. Com és sabut, no tota la superfície del parc és de domini públic, sinó que contràriament, la majoria de l'àrea del parc natural, correspon a finques pertanyents a propietaris privats.

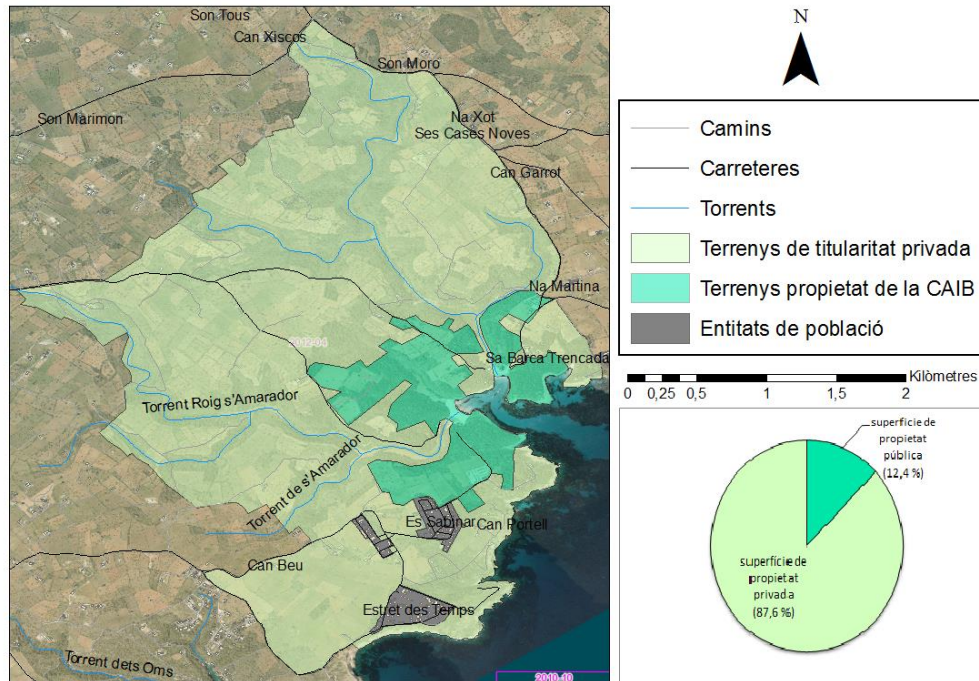

Figura 10. Mapa de règim de propietat del P.N. de Mondragó. Font: *Elaboració pròpia a partir de mapa de delimitació del tipus de propietat en format físic obtingut a les oficines del parc, a Can Crestall.*

De fet, si donem en aquest cas per bones les 780,01 ha de superfície total que, segons el *Pla de gestió natura 2000 de Mondragó* aprovat el 2015, comprèn el Parc Natural de Mondragó, tan sols un 12,4% del mateix és de titularitat pública, ja que només 96,7 ha de les 780 totals són propietat de la CAIB (Pla de Gestió Mondragó, 2015). Les 683 ha restants de terreny, són de titularitat privada i pertanyen a múltiples propietaris privats. Per tant, destaca l'enorme presència, i en definitiva el domini, de la propietat privada, amb un 87,6 % d'ocupació, sobre la resta de l'àrea total del parc (una part considerablement més petita), que és propietat de la CAIB.

L'objectiu i la responsabilitat de l'administració i de l'equip gestor del parc és protegir i conservar la totalitat del P.N. de Mondragó. Per protegir i conservar tot l'espai inclòs dins del parc natural, cal gestionar els recursos i la totalitat de l'espai mitjançant actuacions que en garanteixin la protecció i facin possible la conservació. Per tant, la gestió del parc, per ser total, no es pot limitar a la gestió i intervenció en la part pública, la qual tan sols esdevé poc més del 10% de la superfície del parc, sinó que la gestió total, implica necessàriament la gestió i la intervenció en les finques privades, que com he dit representen pràcticament un 90% de la superfície total del parc. Els terrenys privats situats dintre dels límits del parc natural s'han d'ajustar a certes normes de protecció i d'ús, la qual cosa provoca que tinguin certes limitacions que un terreny normal situat fora del parc potser no té. Però, de la mateixa manera, tenen dret en certs moments a gaudir d'ajudes o compensacions per part de l'administració per tal de ser gestionades. Així doncs, la gestió de les finques privades que formen el P.N. de Mondragó no és fàcil, ja que primer de tot, per actuar, és necessari establir convenis amb els propietaris que permetin intervenir a canvi d'una contraprestació econòmica, i en segon lloc, cal subvencionar les actuacions que s'hi hagin de dur a terme.

El vertader problema però, és que els convenis i les subvencions hi són inexistent. Les fortes restriccions econòmiques imposades per culpa de la crisi econòmica han obligat a suprimir la firma de convenis i a suprimir les subvencions, acabant tot plegat amb la conveniació i el manteniment de finques, així com amb la gestió pública per part de l'administració de la superfície de domini privat del

parc. D'aquesta manera, la gestió de les finques privades queda únicament en mans dels seus respectius propietaris, la majoria dels quals, sense comptar amb ajudes de cap tipus, opten per abandonar el manteniment de l'activitat agrícola i/o ramadera de la finca, contribuint això a la degradació de l'espai, en perjudici del P.N. de Mondragó.

La deixadesa que es produeix en la gestió de les finques privades del parc, tant per part dels propietaris com per part de l'administració, ja que cap de les dues parts se'n fa càrrec, provoca el descontentament dels primers, que presencien desesperats la degradació de les seves finques davant de la falta de manteniment o de solucions que l'administració és capaç d'aportar en l'actualitat. Davant això, els propietaris demanen un paper més important en la gestió, en funció i d'acord amb la part que representen dins del parc (90% de la superfície). Dita deixadesa i suposada falta de consideració és la causant de problemes com la mala relació existent entre els propietaris i l'administració o l'augment del risc d'incendi, degut a la falta de manteniment que fa que la marina guanyi terreny al conradís i hi hagi més combustible disponible en cas d'incendi.

D'altra banda, la majoria de l'extensió dels terrenys de propietat privada ubicats dins dels límits del parc, correspon a finques, destinades preferentment al conreu de secà, relativament petites i molt parcel·lades, la qual cosa deriva en l'existència d'un gran nombre de propietaris. Actualment, i segons la informació del president de "l'Associació de propietaris del P.N. de Mondragó", Miquel Bonet, estem parlant de l'ordre d'uns 450 propietaris registrats. Aquesta gran quantitat de propietaris complica i fa més difícil certs aspectes de la gestió del parc, ja que retarda la capacitat de comunicació de qualsevol iniciativa o actuació, per part del parc, que afecti els propietaris privats, i redueix la velocitat de qualsevol tipus de tràmit que necessiti l'aprovació o la consulta a un gran nombre de propietaris. Per exemple, complica el procés pel qual s'intenta motivar als propietaris a seguir pel seu compte amb l'explotació agrària de les seves finques, ja que s'ha de convèncer a un gran nombre de propietaris. En definitiva, aquest darrer problema és desfavorable a l'agilitat de gestió, i sobretot, a la qualitat de la gestió, en general.

A més, la propietat privada, fa difícil impulsar idees o projectes de creació de nous itineraris com el "projecte de condicionament d'un nou itinerari: itinerari etnològic o el "projecte d'estudi viabilitat itinerari de cavalls" (els quals es descarten), ja que molts sovint necessitaran recórrer espais privats que precisen d'un acord, molt complicat d'aconseguir, amb els propietaris.

Un altre dels problemes de la gestió del parc és la sobremassificació de l'ús públic del P.N. de Mondragó, sobretot durant la temporada estival, la qual genera altres problemes associats. Anualment, al Centre d'Informació del P.N. de Mondragó es registra la visita de milers de persones, la majoria de les quals, es concentren durant els mesos d'estiu. Així ho evidencia la següent gràfica realitzada de mitjana de visitants per mes, del període 2007-2013:

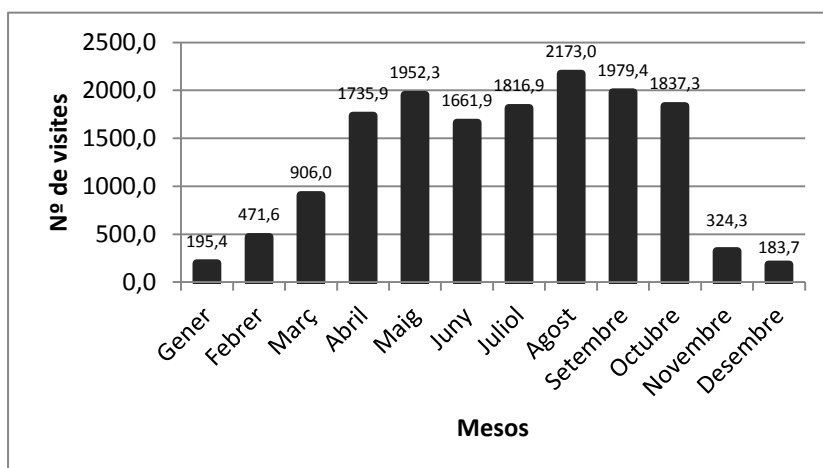

Figura 11. Mitjanes de visitants per mes al Centre d'Informació de Can Cano (2007-2013). Font: Elaboració pròpia a partir de dades recollides pel Centre d'Informació del parc, a Can Cano.

Tot i que les anteriors tan sols són les dades enregistrades dels visitants que entren al Centre d'Informació, són orientatives de la tendència anual de les visites i de la concentració de visitants per mes rebuts al parc. S'observa un volum significatiu de visitants sobretot durant els mesos d'estiu. Això, és un indicatiu i un reflex de la massificació soferta a les platges i els seus voltants durant aquesta època de l'any. De fet, gràcies als darrers dos anys de dades d'ús públic de les platges, registrades pels vigilants, els quals feien dos recomptes per dia (13:00 h i 16:00), s'ha pogut elaborar un gràfic de mitjana d'usuaris per dia de les platges i zones recreatives durant els mesos de major freqüentació del 2010 i 2011. D'aquesta manera, s'ha pogut conèixer la importància de l'ús públic que es fa d'aquestes zones del parc.

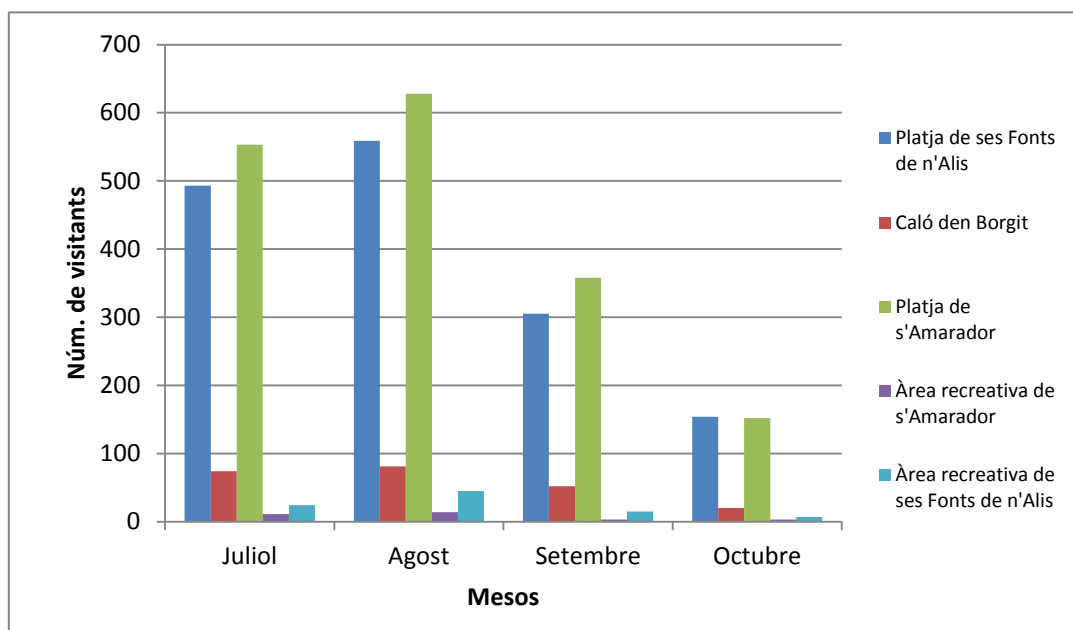

Figura 12. Gràfic de mitjana d'usuaris per dia de les platges i zones recreatives del P.N. de Mondragó durant els mesos juliol, agost, setembre i octubre dels anys 2010 i 2011. Font: Elaboració pròpia a partir de *Memòria de gestió 2010* i *Memòria de gestió 2011*.

Com veiem, es concentra un gran volum d'usuaris sobretot a l'agost, seguit pel mes de juliol. Aquesta massificació és deguda a la gran incidència turística del lloc, produïda bàsicament per la gran capacitat d'atracció que exerceixen les platges de s'Amarador, ses Fonts de n'Alis o Cala Mondragó i es Caló den Borgit, durant l'estiu. A més, s'apunta a les memòries de gestió consultades, que els caps de setmana, són els dies on es donen les majors xifres de visitants. Molts d'aquests visitants corresponen a turistes, tant nacionals com internacionals, que atrets per les característiques favorables de les platges i la condició de parc natural del lloc, freqüenten Mondragó durant la temporada estival, fent que sovint es sobrepassi amb escreix la capacitat de càrrega de les mateixes. Aquesta incidència turística i conseqüent massificació de l'ús públic genera una sèrie de problemes associats com problemes de trànsit i d'accessibilitat, i problemes relacionats amb la degradació de l'ambient per aparcaments no permesos o per abocaments de fems.

La massiva aflluència turística i de visitants, provoca en primer lloc problemes de trànsit de vehicles, principalment cotxes. Ho demostren les dades del "programa de regulació dels accessos a les platges" del 2007, segons les quals, aquell any, durant els mesos d'estiu (de maig a agost), es comptabilitzaren més de 20.000 cotxes passats només a l'aparcament de ses Fonts de n'Alis, sent l'agost el mes amb major núm. de cotxes. Tenint en compte que la capacitat màxima del pàrquing és de 220 places, l'aparcament va resultar insuficient durant 20 dies, 15 dels quals foren al mes d'agost, sent la franja horària entre les 14.00 h i les 16.00 h la de major ocupació (Memòria de gestió, 2007). Així, els

visitants, sovint aparquen indegudament a llocs no habilitats i on es prohibeix aparcar. Això pot tenir conseqüències negatives de circulació, d'accessibilitat, o fins i tot d'incendis, ja que aparcar dins finques de garriga o voreres de finques no habilitades representa un augment del risc d'incendi associat.

En segon lloc, la forta pressió exercida per la massiva aflluència turística i de visitants sobre les platges, itineraris, àrees recreatives i zones pròximes a la costa durant la temporada estival, porta problemes de fems a aquests espais. S'ha calculat la mitjana de bosses de fems buidades i retirades de les nombroses papereres del parc durant els diferents mesos dels anys 2009-2013, de manera que n'ha resultat l'evolució mitjana per mesos.

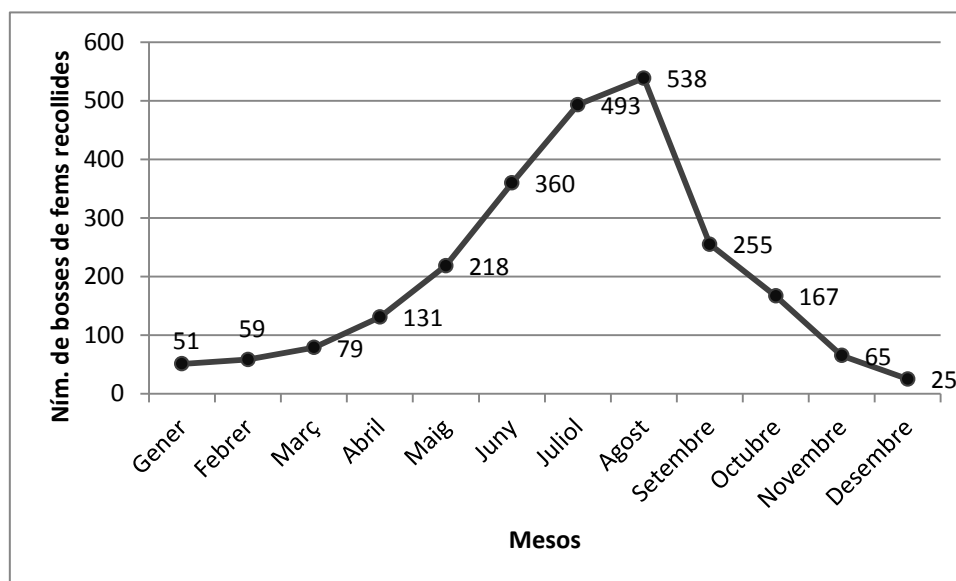

Figura 13. Evolució mitjana de la recollida de bosses de fems per mesos, durant els anys 2009-2013. Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes de les *Memòries de gestió (2009-2013)*.

Com es pot observar, el problema s'accentua sobretot durant els mesos d'estiu, coincidint al mes d'agost, els màxims de recollida i de fems, amb els màxims vists de freqüentació. Es per aquest motiu que, gran part dels jornals de la brigada, durant els mesos d'estiu, es dediquen a buidar papereres i reposar bosses de fems degut a la gran quantitat de deixalles que l'activitat dels visitants genera.

A més, tot i les nombroses papereres i punts de reciclatge distribuïts pel parc és comú trobar restes de fems espargides per les zones més freqüentades del litoral baix i del tram costaner (veure Apèndix I. Figura 14), proves evidents de la irresponsabilitat dels visitants.

A l'aparició de tots aquests problemes, també hi ha contribuït la presència d'un hotel, un restaurant i dos "xiringuitos". L'existència de tots aquests serveis, a l'estiu, atreu una quantitat més gran de gent i fa que tota la zona més pròxima a les platges funcioni com una zona urbana, quan en realitat no ho és, agreujant això els problemes de trànsit o de fems abans esmentats.

Altres problemes que dificulten la gestió del parc és el ritme extremadament lent amb què l'administració du a terme determinats tràmits. Dita lentitud ha provocat que sovint no s'hagin pogut realitzar alguns dels projectes i actuacions previstes durant aquests darrers anys de gestió. Per exemple, a causa de retards en els tràmits administratius com tramitació de llicències o retards en temes de contractació, s'ha impedit la realització de projectes com el "projecte d'implantació d'una eina informativa sobre la probabilitat d'avistament d'espècies d'aus", el "projecte d'estudi ecològic de

les basses temporals”, el “projecte de millores dels accessos a la platja de s’Amarador”, encara pendent de l’inici dels tràmits per a la construcció d’una passarel·la, i el “projecte de refugi de Can Cano i de nous refugis al parc”, en què la llicència d’obres per al soterrament d’un dipòsit prefabricat d’aigua i una fosa sèptica amb filtre biològic encara no ha estat concedida. També ha causat problemes en altres projectes com el “projecte de condicionament de l’itinerari de sa punta de ses gatoves per a persones amb mobilitat reduïda”, el projecte tècnic del qual, s’hagué d’actualitzar a causa del retard produït en l’obtenció de la declaració d’interès general i la llicència municipal, que va provocar que l’entitat privada encarregada de finançar aquest projecte, es retirés.

D’altra banda, la convocatòria, de manera tan dilatada en el temps, de les juntes rectores, tal com s’ha estat fent durant els anys de gestió estudiats, també representa un problema greu. Se suposa que la Junta Rectora és l’òrgan de participació de caràcter consultiu, format pels diversos col·lectius o agents socials vinculats al parc, encarregat de garantir el màxim consens possible entre la part social i l’Administració a l’hora de prendre decisions relacionades amb la gestió.

Anys	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Núm. de juntes rectores	1	0	2	1	0	1	0	1	0

Taula 17. Nombre de reunions de la Junta Rectora realitzades per any (2007-2015). Font: Elaboració pròpia a partir de *Memòries de gestió*.

Durant els darrers 8 anys de gestió tan sols s’han celebrat 6 sessions ordinàries de la Junta Rectora, una el 2007, dues el 2009, una altra el 2010, una més el 2012, i finalment l’última el 2014. La mitjana de les sessions de la Junta Rectora, per tant, no arriba ni a una reunió per any, quan oficialment, els estatuts del parc preveu que s’han de celebrar dues sessions ordinàries de la Junta Rectora cada any. Amb l’incompliment de les sessions de Junta Rectora previstes, i tenint en compte inclús que hi ha anys com el 2008, el 2011 i el 2013, en què no se’n realitza cap, es perd la possibilitat de discutir i reforçar temes relacionats amb la gestió del parc, així com es perd l’oportunitat per part dels col·lectius involucrats d’aportar opinions, donar consells i fer recomanacions enriquidores que ajudin a millorar la gestió del P.N. de Mondragó. Per tot això, la falta sovint d’aquest tipus de reunions de caràcter assessor representa un problema perjudicial pel parc.

Així mateix, altres aspectes que poden representar un problema per a la gestió del parc, és l’existència d’un document pessim com el Pla de Gestió del LIC Mondragó (ES0000145) del 2015, el qual conté un gran volum d’informació errònia que pot portar confusió i presa de males decisions. Aquest document presenta serioses deficiències i demostra falta de coneixement i d’informació sobre les pròpies característiques del parc. Destaca, sobretot, per la informació errònia que hi apareix respecte dels hàbitats de la directiva Hàbitats que teòricament i segons aquest pla conté el P.N. de Mondragó, sovint mal descrits o fins i tot inexistents a la realitat. A part dels hàbitats vists a l’apartat 2.2.1. d’aquest mateix treball, el Pla de gestió, inclou i assegura la presència al parc de determinats hàbitats que hi són clarament inexistents. Se cita i se situa, equivocadament, l’existència d’hàbitats com el “1510 Estepes salines mediterrànies (Limonietalia)”, l’hàbitat 7220 Manantials petrificants amb formació de tuf (Cratoneurion) i el “6220 Zones subestèpiques de gramínies i anuals de Thero-Brachypodietea”. Tots ells inexistents, inclòs aquest darrer, el qual es defineix com una pseudo-estepa amb espècies anuals termòfiles que creix a zones obertes sobre sòls eutròfics, i en alguns casos oligotròfics, i el qual s’inclou com l’hàbitat que cobreix la major part del parc quan en realitat és inexistent al P.N. de Mondragó.

Un altre dels problemes de Mondragó que m'agradaria destacar està relacionat amb l'àmbit marí de Cala Mondragó i de les costes del parc natural, una zona marina ambientalment rica, amb presència de praderies de posidònia, que tot i quedar fora dels límits del parc natural, teòricament roman sota la protecció LIC de la Costa de Llevant (ES5310030). El problema entorn l'àmbit marí és que tot i comptar aquesta zona amb un Pla de gestió (BOIB núm. 61, 2007), igual de mediocre que el del LIC de Mondragó per cert, s'ha pogut constatar que la gestió que s'hi fa és nul·la i inexistent. Resulta que el LIC de Mondragó, en superposar-se en l'àmbit terrestre amb la figura de parc natural, sí que compta amb una gestió constant i real per part d'aquest darrer, el qual executa les actuacions. Però en canvi, en l'àmbit marí, el LIC de Costa de Llevant queda desconnectat de la gestió del parc, que es limita a intervenir en l'àmbit terrestre, és a dir, fins a la línia de costa. La superposició de les figures LIC i parc natural en l'àmbit terrestre, afavoreix, en aquest cas, la gestió d'aquest espai, però la falta de coordinació d'ambdues amb el LIC de Costa de Llevant impedeix una gestió constant i adequada de l'espai igualment considerat d'interès comunitari que s'estén a l'àmbit marí, que n'esdevé perjudicat.

4. CONCLUSIONS

Primer de tot cal dir que sovint ha resultat una mica complicat trobar indicadors clars, que justifiquin o evidencin amb dades, algunes de les problemàtiques apuntades a l'apartat anterior. Pot ser, les evolucions i les sèries temporals de dades comparades en ocasions no han estat les més adequades ni desitjades. Això és degut al fet que moltes de les dades relatives al parc que es presenten en els seus documents de planificació i gestió, no es faciliten degudament, o simplement, no apareixen, havent-hi sèries interrompudes o incompletes. En tot cas, m'he servit sempre de les dades disponibles per comparar-les i analitzar evolucions, i intentar així justificar els meus raonaments i afirmacions i evidenciar els problemes exposats. De totes maneres, per confirmar les problemàtiques i assegurar algunes de les afirmacions fetes, s'ha comptat amb el recolzament, com a font, del testimoni oral resultant de les entrevistes realitzades al director del parc i al president de l'Associació de propietaris, els quals coneixen de primera mà la tessitura de la gestió del P.N. de Mondragó.

Tot i esdevenir un parc natural d'extensió relativament reduïda, gestionar les necessitats de Mondragó, per tal de garantir la protecció i la conservació d'aquest espai, no és una tasca gens fàcil. De fet, al P.N. de Mondragó, com hem vist, es manifesten nombrosos i greus problemes. La problemàtica diversa que presenta el parc, en dificulta la seva gestió, fent que sovint, aquesta, no sigui la millor possible per tal de resoldre els problemes i les mancances existents.

En primer lloc, ha quedat força clar que, avui en dia, i desgraciadament, la gestió del P.N. de Mondragó, així com de bàsicament qualsevol ENP, està supeditada a la disponibilitat o no de recursos econòmics. D'aquesta manera, la gestió del P.N. de Mondragó depèn sovint de la inversió monetària que es destina a la protecció i conservació d'aquest espai, estant per tant fortament lligada al pressupost. El pressupost amb què compta el parc els darrers anys (2012-2015), com hem vist, s'ha reduït dràsticament en més d'un 80% respecte de 2011, implicant això qualsevol tipus de millora considerable del parc (les quals impliquen necessàriament importants despeses econòmiques), i posant fins i tot en perill el manteniment i la cobertura de les necessitats bàsiques del parc. Quan el pressupost esdevé insuficient, com és el cas, es limita tant la gestió que és necessari establir prioritats i actuar sobre aquells àmbits de la gestió que són imprescindibles. A part d'establir prioritats, per compensar el problema de la falta de pressupost, cal dur a terme un tipus de gestió diferent, més centrada en la participació externa, aprofitant activitats d'agenda i de voluntariat per desenvolupar certes tasques,

actuacions o projectes que puguin ajudar al manteniment del parc. Potenciar encara més la col·laboració amb persones en risc d'exclusió social. Centrar-se en els programes i projectes les actuacions dels quals no impliquin despesa econòmica o que, en tot cas impliquin despeses menors, ser creatius i ser capaços de crear projectes de millora (de baix pressupost) nous. Cal potenciar també la difusió dels valors del parc i dur a terme xerrades i activitats de conscienciació de la gent, per tal que cada vegada s'impliquin més persones en la protecció i conservació del parc, inclús promoure la investigació. A més, és convenient fer un esforç en la cerca de noves formes de finançament, finançament extern i ajudes econòmiques, oferir i vendre el projectes més costosos per tal d'anar millorant la gestió.

En segon lloc, es considera necessària la redacció i posterior aprovació d'un PRUG. La seva presència, com a marc normatiu per l'ordenació i gestió de la conservació i patrimoni natural i cultural que conté el P.N. de Mondragó, és vital per millorar-ne la gestió. A més, la vigència d'aquest document (4-6 anys) i els objectius a mitjà-llarg termini que planteja de manera detallada, facilitaria la tasca de l'equip gestor, millorant la seguretat i l'encert d'aquests en la presa de decisions. Després de l'aprovació del nou PORN per al P.N. de Mondragó que a hores d'ara s'està treballant i redactant, a causa de l'antiguitat i desfasament del vigent, cal pressionar la voluntat política a, aquest cop si, elaborar també un PRUG per al P.N. de Mondragó.

A més, la zonificació de les activitats d'ús públic compatibles amb els objectius de la conservació que anirien detallats en aquest document i el règim general de limitacions per a l'ús públic del parc, posarien ordre i tindrien efectes positius sobre el problema de la sobremassificació de platges, àrees recreatives, itineraris, etc. durant l'estiu. Aprofitant la creació del PRUG es podria ser molt més estricte amb l'aparcament de vehicles a determinades zones susceptibles de degradació ambiental, obligant a estacionar els cotxes tan sols als aparcaments habilitats i evitant això problemes de trànsit i derivats. Per combatre la inevitable afluència massiva de visitants a l'estiu, també és indispensable el retorn de la figura dels vigilants, els quals a més d'evitar amb les seves intervencions accions prohibides i que contribueixen a la degradació ambiental, ajudaven en les tasques de recollida de fems i feien recomptes que aportaven informació molt valuosa per a la planificació de la gestió del parc. És convenient també mantenir informats els professionals del sector turístic que treballen als negocis instal·lats a Mondragó (Hotel, restaurant...) per tal que siguin conscients i tinguin present que es troben dins d'un ENP, el qual té certes normes i necessitats especials, a les que s'ha d'adaptar la gestió dels seus negocis.

D'altra banda, s'ha vist com la gran quantitat de superfície de titularitat privada del parc, juntament amb la retirada dels convenis i les ajudes o subvencions, representa un problema que dificulta seriosament la gestió. A falta de convenis, l'administració queda privada d'actuar dintre de finques privades, passant a dependre la gestió d'aquestes totalment dels seus respectius propietaris. I a falta de subvencions, molts dels propietaris són incapaços de sustentar les seves finques i dur-ne el manteniment, les quals queden finalment abandonades. Això, desconnecta de la gestió del parc, tota la part d'àmbit privat, la qual esdevé majoritària quant a superfície dintre del total del parc. Deixa molt que desitjar de la gestió general del parc, el fet que l'administració deixi de participar en la gestió de les finques privades i es limiti a gestionar només els terrenys públics del parc, ja que d'aquesta manera tan sols es té en compte una petita part del que teòricament esdevé part natural, deixant de banda prop d'un 90% de la superfície. La sensació que tota aquesta situació provoca, sobretot als propietaris, però també als visitants que desconeixen el problema, és que el parc natural està concentrat tan sols a la part més pròxima de la costa, allà on s'hi ubiquen els terrenys públics propietat de la CAIB, ja que és on s'hi concentren les platges, els itineraris i la majoria de les tasques de gestió... quan en realitat la

resta de finques, tot i ser de propietat privada, també formen part del P.N. de Mondragó i han d'estar igualment cuidades. Per això, la solució passa per reactivar els convenis, que permetrien que el parc gestionés les finques privades, o en el seu defecte, potenciar la gestió privada a través del foment d'una bona relació amb els propietaris per tal de convèncer-los i motivar-los a treballar i a dur a terme el manteniment de les seves finques.

A manera de conclusions, vull aprofitar també per criticar en aquest apartat, la presència "d'enclavats" al P.N. de Mondragó. Es tracta d'àrees o grups de parcel·les, també de propietat privada, que s'ubiquen dins del perímetre delimitat pel parc però que queden exclosos de formar-ne part, i per tant, defugen de la protecció i de la normativa d'aquesta figura. Existeixen tres enclavats al parc, els quals coincideixen amb tres petites zones de caràcter més urbà o nuclis d'edificacions. L'exclusió, en el seu moment, d'aquestes tres àrees del domini del parc, és una decisió que des del punt de vista tant territorial com ambiental no té massa sentit, ja que romp amb la continuïtat del parc i la uniformitat de l'espai natural. El problema és que aquesta decisió, si més no estranya, ha provocat que es continuessin aplicant els mateixos enclavats, i per tant, es cometés el mateix error, a l'hora de delimitar figures posteriors com el LIC i la ZEPA.

Pel que fa al Pla de Gestió del LIC Mondragó (ES0000145), el qual presenta serioses deficiències quant a la descripció i situació dels hàbitats existents a Mondragó, s'hauria de revisar, rectificar les errades en la cita i situació d'hàbitats inexistents, o sinó, s'hauria de plantejar la necessitat de tornar a començar amb la redacció d'un nou document que vertaderament reflecteixi la realitat ambiental del Mondragó i que sigui vàlid com a pla de gestió per aquesta zona.

Quant al problema de gestió de l'àmbit marí de Cala Mondragó, i vist que el LIC de Costa de Llevant dins el qual està inclòs aquest espai esdevé incapaç de garantir-ne la gestió, es creu que seria positiu tenir en compte una futura ampliació dels límits del P.N. de Mondragó més enllà de la costa i que contemplin l'annexió de l'àmbit marí de la cala dintre d'aquesta figura de protecció. D'aquesta manera el parc podria intervenir en la gestió d'aquest àmbit, la protecció i conservació del qual ha estat fins ara ignorada.

Per tant, les propostes per a la millora del parc i de la seva gestió són:

- Redacció i aprovació del primer PRUG en la història del P.N. de Mondragó.
- Millora dels coneixements sobre els hàbitats, espècies, amenaces existents i resultats de gestió del parc natural, mitjançant la potenciació de les àrees d'investigació i seguiment i d'avaluació.
- Mantenir els programes consolidats en el parc natural quant a conservació i ús públic.
- Dur a terme programes i projectes de baix pressupost però que tenen importància quant a projecció del parc a l'exterior (desenvolupament socioeconòmic o participació)
- Executar actuacions de manteniment i millores necessàries a infraestructures del parc, gràcies a les brigades especialitzades de l'Ibanat, a l'hora que es racionalitzen els recursos i es dona compliment a la normativa d'aplicació.
- Recuperar vigilants.
- Impulsar el programa agrícola-ramader a efectes de minimitzar el progressiu abandonament de les parcel·les agrícoles, així com el capítol de convenis amb els propietaris que suposaran incrementar considerablement els pagaments per quarterada i potenciar les activitats conveniades.
- Refer el Pla de Gestió del LIC Mondragó (ES0000145)
- Ampliació dels límits del parc natural a l'àmbit marí de Cala Mondragó.

5. AGRAÏMENTS

En primer lloc, agrair especialment al meu tutor, Guillem X. Pons, l'ajuda en tot moment prestada durant el desenvolupament d'aquest treball. Agrair-li la seva bona predisposició i disponibilitat per a orientar-me, guiar-me i assessorar-me sempre que ho he necessitat, així com també, el suport anímic exercit durant tot el procés.

Es vol manifestar també l'agraïment a tot l'equip de treball i personal del P.N. de Mondragó, en concret, a l'administrativa, Joana Vicens, per encarregar-se de facilitar-me alguns documents que els havia sol·licitat i que esdevenien indispensables per a l'elaboració del treball; i al director, Tomàs Bosch, per atendre'm, contestar a les meves preguntes i mostrar-se predisposat a ajudar-me en tot el que fes falta. Així mateix, agrair al Sr. Miquel Bonet, president de l'Associació de propietaris del P.N de Mondragó, el fet d'accedir a ser entrevistat i aportar-me amb el seu testimoni, la informació que necessitava.

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Alemany G, Bauzà van Slingerlandt A, Cox JR, et al. 2002. Uso público en el Parque Natural de Mondragó (Mallorca): régimen jurídico, análisis de la oferta y la demanda y propuestas de actuación. A: Pumares P, Asensio MA, Fernández F (coord.). Turismo y transformaciones urbanas en el siglo XXI. Servicio de Publicaciones Universidad de Almería: Almería; 149-162

Balaguer P, Carreras D, Diedrich A, et al. 2013. Àrea de sòl i mar protegida per una regulació legal a l'illa de Mallorca. Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears 56: 177-198.

Balears Natura. *Parc natural de Mondragó* [en línia] [Consulta: 25 juliol 2015]. Disponible a: <http://www.balearsnatura.com/parc-natural-de-mondrago/informacion.html>

BOCAIB núm. 120, 1992. Acord del Consell de Govern de 10 de setembre de 1992, pel qual s'aprova definitivament el PORN de Mondragó.

BOCAIB núm. 146, 1992. Decret 85/1992, de creació del Parc natural de Mondragó.

BOCAIB núm. 33, 1990. Llei 1/1990, de 22 de febrer, de declaració de l'àrea natural d'especial interès de Mondragó.

BOE núm. 74, 1989. Ley 4/1989, de 27 de marzo, de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestres.

BOE núm. 299, 2007. Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad.

BOIB núm. 44, 2015. Acord del Consell de Govern de 27 de març de 2015 pel qual es declaren zones especials de conservació (ZEC) quaranta-sis llocs d'importància comunitària (LIC) de les Illes Balears.

BOIB núm. 51, 2015. Decret 14/2015, de 27 de març, pel qual s'aproven cinc planes de gestió de determinats espais protegits xarxa Natura 2000 de las Illes Balears.

BOIB núm. 61, 2007. Decret 36/2007, de 30 de març pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Costa de Llevant de Mallorca (ES5310030).

DO nº L 103, 1979. Directiva 79/409/CEE del Consejo, de 2 de abril, relativa a la conservació de las aves silvestres

DO nº L 206, 1992. Directiva 92/43/CEE del Consejo, de 21 de mayo, relativa a la conservació de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres.

Formulari Normalitzat de Dades (FND) Natura 2000 per al LIC-ZEPA ES0000145 Mondragó. Última data d'actualització de setembre de 2011.

Martín-Prieto JA, Servera J, Ramos MA. 2007. La gestión del sistema playa-duna de s'Amarador (Parc natural de Mondragó, SE de Mallorca). A: Fornós JJ, Ginés J, Gómez-Pujol Ll. (Eds.). Geomorfología litoral: Migjorn y Llevant de Mallorca. 1ª Edició. Monografies de la Societat d'Història Natural de les Balears, núm. 15. Institut Mediterrani d'Estudis Avançats: Palma; 187-200.

IBANAT. *El parc natural de Mondragó: Informació bàsica* [en línia] [Consulta: 25 juliol 2015]. Disponible a: <http://www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?idsite=34&cont=21693>

Mayol J. 2010. Geografia i història dels espais naturals protegits a les Illes Balears. A: Mayol J, Rullan O, Muntaner L. (Eds.). Homenatge a Bartomeu Barceló i Pons, geògraf. 1ª edició. Lleonard Muntaner Editor: Palma; 637-654.

Memòria de gestió del parc natural de Mondragó 2007.

Memòria de gestió del parc natural de Mondragó 2008.

Memòria de gestió del parc natural de Mondragó 2009.

Memòria de gestió del parc natural de Mondragó 2010.

Memòria de gestió del parc natural de Mondragó 2011.

Memòria de gestió del parc natural de Mondragó 2012.

Memòria de gestió del parc natural de Mondragó 2013.

Obrador T. 2012. El Govern reduce un 91% el presupuesto destinado al Parc de Mondragó. Diario de Mallorca. [en línia] Disponible a: <http://www.diariodemallorca.es/part-forana/2012/06/28/govern-reduce-91-presupuesto-destinado-parc-mondrago/775897.html> [Consultat 15/7/2015].

Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals de Mondragó, 1992. Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Agricultura i Pesca. Disponible en línia a: <http://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=MCRST34ZI79410&id=79410>

Pla de Gestió Natura 2000 Mondragó, 2015. Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori. Direcció General de Medi Natural, Educació Ambiental i Canvi Climàtic. Disponible en línia a: <http://xarxanatura.es/wp-content/uploads/2015/04/pla-de-gestio-Natura-2000-MONDRAGO.pdf>

Programa Anual d'Execució del Parc Natural de Mondragó 2007.

Programa Anual d'Execució del Parc Natural de Mondragó 2008.

Programa Anual d'Execució del Parc Natural de Mondragó 2009.

Programa Anual d'Execució del Parc Natural de Mondragó 2010.

Programa Anual d'Execució del Parc Natural de Mondragó 2011.

Programa Anual d'Execució del Parc Natural de Mondragó 2012.

Programa Anual d'Execució del Parc Natural de Mondragó 2013.

Programa Anual d'Execució del Parc Natural de Mondragó 2014.

Programa Anual d'Execució del Parc Natural de Mondragó 2015.

Quintana A. 1977. Actividades económicas y urbanización en Mallorca. *Treballs de Geografia* 34: 93-128.

Rosselló i Verger VM. 2007. Cales, torrents, fractures i carst a Mondragó (com a pretext). A: Pons GX, Vicens D. (eds.). *Geomorfologia litoral i quaternari: homenatge a Joan Cuerda Barceló*. Palma: Societat d'Història Natural de les Balears, núm. 14; 287-297.

Siquier JL, Salom JC. 2003. Contribució al coneixement micològic de les Illes Balears x: El parc natural de Mondragó (Santanyí, Mallorca). *Revista Catalana de Micologia* 25: 31-40.

Xarxa Natura a les Illes Balears. *ES0000145 Mondragó (LIC, ZEPA)* [en línia] [Consulta: 25 juliol 2015]. Disponible a: <http://xarxanatura.es/es/ficha/es0000145-mondragolic-zepa/>

7. APÈNDIXS

7.1. Apèndix I: Taules i figures

Codi UE	Denominació
1150*	Llacunes costaneres
1240	Penya-segats amb vegetació de les costes mediterrànies amb <i>Limonium spp.</i> endèmics
2110	Dunes mòbils embrionàries
2120	Dunes mòbils de litoral amb <i>Ammophila arenaria</i> (dunes blanques)
3140	Aigües oligomesotròfiques calcàries amb vegetació bentònica de <i>Chara spp.</i>
5210	Matollars arborescents de <i>Juniperus spp.</i>
5330	Matollars termomediterranis i pre-estèpics
5430	Matollars espinosos de tipus frigànic endèmics del <i>Euphorbio-Verbascion</i>
9320	Bosc de <i>Olea i Ceratonia</i>

Taula 1. Hàbitats d'interès comunitari inclosos al Formulari Normalitzat de Dades de la ZEC Mondragó. Font: *Pla de Gestió Natura 2000 Mondragó.*

Hàbitat 1310	Vegetació anual pionera amb <i>Salicornia</i> i altres espècies de zones fangoses o arenoses
Hàbitat 1410	Pastures salines mediterrànies (<i>Juncetalia maritimi</i>)
Hàbitat 1420	Matollars halòfils mediterrànies i termoatlàntics (<i>Sarcocornetea fruticosae</i>)
Hàbitat 2250*	Dunes litorals amb <i>Juniperus spp.</i>
Hàbitat 3170*	Estanys temporals mediterranis
Hàbitat 6420	Prats humits mediterranis d'herbes altes del <i>Molinion-Holoschoenion</i>
Hàbitat 6430	Megaforbis eutrofos higròfils de les orles de planura i dels i dels estatges montà a alpí.
Hàbitat 7210*	Torberes calcàries de <i>Cladium mariscus</i> i amb espècies del <i>Caricion davallianae</i>
Hàbitat 8210	Pendents rocoses calcícoles amb vegetació casmofítica
Hàbitat 92D0	Galeries i matolls de ribera termomediterranis (<i>Nerio-Tamaricetea i Securinegion Tinctoriae</i>)
Hàbitat 9340	Alzinars de <i>Quercus ilex</i>

Taula 2. Hàbitats addicionals, no inclosos al Formulari Normalitzat de Dades de la ZEC Mondragó. Font: *Pla de Gestió Natura 2000 Mondragó.*

	ÀREES DE GESTIÓ	FUNCIONS I COMPETÈNCIES
GESTIÓ DEL P.N. DE MONDRAGÓ	Àrea de gestió per a la conservació	Pretén garantir la conservació i recuperació dels hàbitats, espècies i patrimoni etnològic de l'espai natural protegit.
	Àrea de desenvolupament socioeconòmic	Destinada a promoure l'aprofitament sostenible dels recursos naturals i els beneficis socials que potencialment es poden obtenir de l'ENP per part de tots els propietaris de Mondragó. Per això, és imprescindible mantenir una bona relació amb els propietaris i amb el propi Ajuntament de Santanyí (Ex: motivar els propietaris a l'explotació agrícola de les seves finques).
	Àrea d'ús públic	Destinada a promoure l'ús públic del parc i a garantir el bon estat i la competència dels elements que directament interactuen amb l'ús públic.
	Àrea d'investigació i seguiment	Dirigit a la millora del nivell de coneixements sobre les espècies i els ecosistemes presents al parc natural i a permetre l'avaluació de les amenaces existents i dels resultats de les accions de gestió.
	Àrea de participació	La seva finalitat és la de difondre la tasca del parc i les seves pràctiques entre la població, a més de la integració d'aquest, dintre de la societat.
	Àrea de manteniment	Enfocada a la reparació i neteja d'equipaments públics i també del medi natural.
	Àrea de vigilància	Encarregada de garantir el compliment de la normativa del parc.
	Àrea d'administració	Recull els recursos materials i les actuacions administratives necessàries per al bon funcionament d'aquesta àrea del parc natural.
	Àrea de planificació	Té com a objectius la redacció de documentació fonamental per als objectius de gestió del Parc Natural de Mondragó.
	Àrea d'avaluació	Pretén conèixer el grau de compliment dels distints programes anuals i així disposar d'informació sobre la consecució dels objectius prevists.

Taula 3. Organització de la gestió del P.N. de Mondragó. Àrees de Gestió. *Elaboració pròpia.*

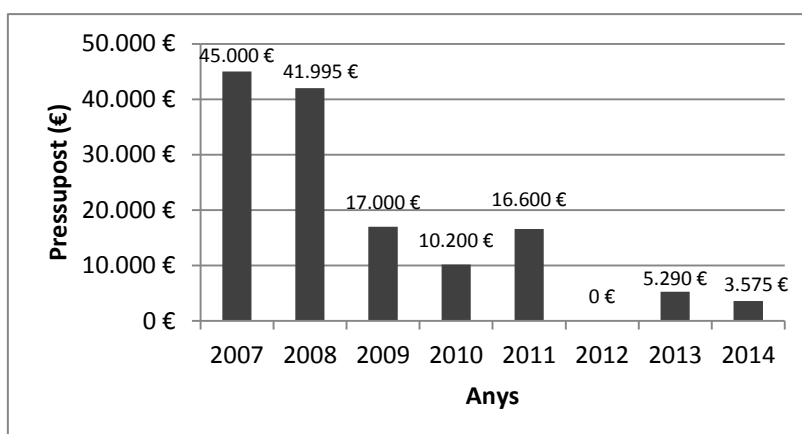

Figura 8. Evolució pressupostària 2007-2014 de l'Àrea d'investigació i seguiment. Font: Elaboració pròpia a partir de *Programes Anuals d'Execució (2007-2014)*.

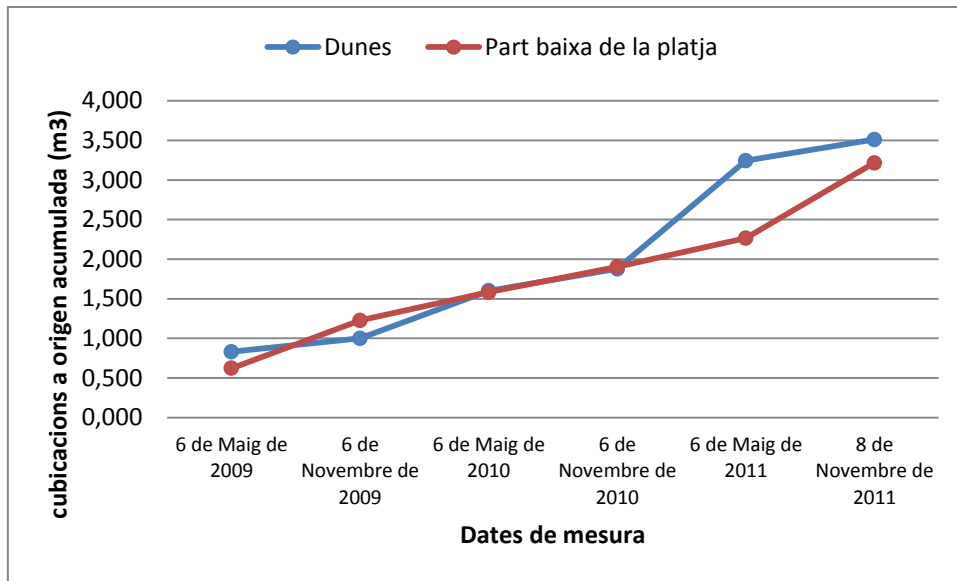

Figura 9. Evolució regenerativa del sistema dunar de s'Amarador a través de cubicacions a origen acumulada (2009-2011).
Elaboració pròpia. Font: *Memòria de gestió 2011*.

Figura 14. Fems i brutícia prop de les zones màxima afluència de visitants.

7.2. Apèndix II: Entrevistes

Entrevista al Sr. TOMÀS BOSCH LLULL. Director compartit del Pn de Mondragó i del Pn de la Península de Llevant.

1. Per quin motiu el P.N. de Mondragó no té encara un document de gestió tan important com és el PRUG?

El P.N de Mondragó té un PORN, que és el document inicial a partir del qual parteix el parc. Aquest pla, és de 1992 i es troba absolutament desfasat. Les noves lleis que es fan ara, ja no es fan de la manera en què està fet el PORN vigent, sinó que segueixen unes altres pautes i una altre estructura. Per això, ara s'està fent un nou PORN pel P.N. de Mondragó. A hores d'ara s'està fent la feina tècnica, s'estan fent unes propostes, i posteriorment, s'haurà de fer la part administrativa i burocràtica que correspon a l'aprovació del PORN. El PRUG, no s'ha fet bàsicament per motius polítics, per falta d'interès i de voluntat. Per tant, fer un PRUG, ara, a partir d'un PORN existent tan desfasat no val la pena, és millor actualitzar el PORN, fent-lo nou, i a partir d'aquest treure el PRUG.

2. No creu que l'existència d'aquest, facilitaria enormement la tasca de l'equip de gestió? De quina manera i fins a quin punt?

Sí, clar. Quan no tens PRUG els parc funcionen amb PAE. Cada anys es fa un PAE, i dins els PAE hi ha una sèrie de programes i projectes que s'executen durant l'any. El PRUG, al contrari que el PAE, és a més llarg termini (uns 6 anys). Aleshores, el PRUG permet disposar d'una normativa que diu el que has de fer durant 6 anys per gestionar el parc. Amb això la gestió ja no depèn exclusivament dels PAE. A més el PRUG entra en un nivell de detall molt més elevat, tant de la regulació d'usos com de la gestió, al contrari que el PORN, que no especifica. En definitiva, el PRUG és més concret, indica el que està permès i el que no. Per exemple, quan dones una autorització et bases amb un PORN i el PORN és molt general, en segons quins aspectes és ambigu, per tant depèn molt de la interpretació. En canvi el PRUG concreta molt més, la qual cosa facilita la gestió de la persona que ha d'emetre l'autorització.

3. Tenint en compte que ja han passat 23 des de la declaració del parc i encara no es disposa de PRUG, creu vostè que algun dia s'aprovarà aquest document? Quan?

Això depèn dels caps polítics del Consell. Si hi ha voluntat política si, però tampoc ho puc confirmar, el que si puc dir és que s'està fent el PORN. Una vegada que s'acabi el PORN el lògic seria que s'impulsés el PRUG.

4. Com és possible i com es fa la gestió, durant tant de temps, d'un espai de rellevància ambiental com el P.N. de Mondragó sense comptar amb PRUG i amb un pressupost limitat, a vegades fins i tot molt reduït?

El fet que no hi hagi PRUG no impossibilita que el parc no vagi bé o que no funcioni. El PRUG és un instrument que facilita la gestió.

5. Quines són les limitacions que les imposades reduccions de pressupost impliquen per a la gestió?

Hi ha hagut reducció de personal, cosa que dificulta la gestió i el manteniment. Sense pressupost, tots els grans projectes no es poden fer grans, l'únic que es pot fer és mantenir o sobreviure, amb l'objectiu

que no empitjori l'estat del parc. Aquí també existeix el problema que la major part del parc és privada, de manera que el personal del parc i l'administració pot actuar dins finques públiques però no dins finques privades, a no ser que es disposi de conveni. Ara fa uns anys que ja no es firmen convenis i tampoc es concedeixen subvencions, per tant, el manteniment de les finques del parc se'n ha d'encarregar el propietari.

- 6.** Com influeix el fet que Mondragó sigui, almenys durant l'estiu, una zona de gran incidència turística?

Els mesos d'estiu es produeix una sobreabundància de les platges. Se sobrepassa amb escreix la capacitat de càrrega de les platges. Tot això, porta problemes de trànsit, amb usuaris que aparquen els vehicles a llocs no habilitats o dins garriga, amb el risc d'incendi que això comporta. També comporta problemes de fems. De fet, el personal de la brigada, a l'estiu, la major part del temps es dedica a buidar paperers per la quantitat de fems que els visitants generen, i no només a les platges, també als itineraris i zones més pròximes a la costa.

- 7.** Quin tipus de problemes deriven dels dos hostals situats prop de Cala Mondragó?

A les Fonts de n'Alis hi ha dos hotels, un "xiringuito" i un restaurant. El problema és que aquella zona funciona com si fos una zona urbana quan realment no ho és. L'única cosa que es pot intentar fer és canviar la gestió d'aquests equipaments que han de tenir present que estan ubicats dins d'un ENP.

- 8.** El tema del règim de propietat, sovint genera controvèrsia. Com és el tracte amb els propietaris de les finques privades i com s'aconsegueix contentar-los.

El parc es relaciona amb els propietaris bàsicament a través de l'Associació de propietaris del P.N. de Mondragó. Personalment, crec que els propietaris haurien de tenir dret a rebre subvencions, a ser compensats econòmicament pel fet d'aportar un territori a un parc, ja que les seves finques tenen unes limitacions que un terreny fora del parc no té. També interessaria que dites subvencions fossin finalistes, és a dir, que s'haguessin de destinar a projectes de manteniment de la finca. Clar, al parc, pel tema ambiental i paisatgístic li interessa que les finques estiguin en bon estat.

- 9.** Com s'afronta tenir una part dels propietaris no massa d'acord amb la gestió duta a terme del parc?

Les limitacions, tan econòmiques com de personal, són evidents. A més s'ha d'entendre que sense convenis, l'administració no hi pot actuar. L'administració actua tan sols dins les finques públiques a causa de la falta de convenis. S'haurien de reactivar aquests convenis perquè l'administració pogués gestionar també les finques privades.

- 10.** Quines són per vostè les problemàtiques més destacades a les que s'enfronta l'equip de gestió any rere any?

El problema de la massificació de l'ús públic dins les platges, cotxes, fems... I altres com la manca de pressupost que hem tingut aquests darrers anys que fa que les finques no estiguin tot el ben cuidades que ens agradaria.

Entrevista al Sr. MIQUEL BONET BONET. President de l'Associació de propietaris del P.N. de Mondragó.

1. Sabent que el 90% del parc és de propietat privada, de quants titulars estariem parlant?

Registrament estariem parlant d'uns 450, però a la realitat pot ser que siguin bastants més, ja que un mateix propietari pot haver fet donació o testament i tenir-ho ja repartit entre uns quants fills per exemple.

2. Anem primer als orígens. Quina era la sensació i la postura dels propietaris quan hi hagué tot el rebombori abans de la creació del parc? A favor o en contra de la protecció?

Jo crec que la gran majoria de propietaris no sabia res, això es va fer amb "nocturnitat i traïdoria" i quan se'n varen adonar quan va estar tot fet, acordat i tancat. Se'n adonaren quan va sortir publicat al BOCAIB.

3. Com neix l'Associació? Pot ser a partir d'un sentiment de malestar?

Sí. Va néixer per allò de la defensa dels drets dels propietaris, ja que el propietari té tan sols una escriptura de la finca i no té cap dret damunt el terreny.

4. Quins són els vostres objectius? Que voleu aconseguir?

Tenir veu, participació, que puguem opinar i que ens escoltin. Que en tinguin en compte i així poder participar, ja que esdevenim el 90% de la superfície del parc. No pot ser l'administració, que només representa un 10%, mani de la manera en què mana sobre la majoria del parc, que són els propietaris. Per tant es pretén equilibrar forces.

5. Al final, o avui dia, us ha perjudicat o beneficiat el fet que les vostres finques fossin incloses dins de la declaració del parc natural de Mondragó del 1992?

Totalment. Els terrenys dels propietaris han passat a no valer res, inclús tenen un dret de retracte i de tanteig. Primer les pot comprar el Govern abans que un altre.

6. El tema del règim de propietat, sovint genera controvèrsia. Com és el tracte dels gestors amb vosaltres els propietaris?

No existeix, és inexistent. Pot passar de ser arrogant i amb aires de superioritat a la ignorància. O bé són arrogants o senzillament t'ignoren. No hi ha hagut mai un fet de cordialitat ni d'agraïment del parc als propietaris, quan és gràcies a la propietat privada que el P.N. de Mondragó existeix i és una realitat.

7. Creieu que la vostra influència és justa en funció de la part del parc que representeu? És a dir, us sentiu escoltats i amb suficient poder de decidir damunt alguns aspectes de la gestió?

No, no es justa. I no, no podem prendre cap tipus de decisió en res. De fet, tan sols pertanyem a un òrgan consultiu com és la Junta Rectora, la qual no té cap tipus d'utilitat pràctica.

8. De quina manera encaixen els propietaris el fet que els gestors, sense cap concessió firmada, els diguin com han de gestionar les seves finques i que hi poden fer i que no?

De tot d'una malament, en canvi ara, que és el pitjor que podria passar, els dona igual. Ara ja són conscients que només tenen el paper de l'escriptura del seu terreny guardat a dins un calaix. Per la gent de Santanyí és com si els hi haguessin usurpat una part del territori. De fet alguns propietaris ja no van a les seves finques perquè els hi fa pena, perquè està descuidat i brut o per evitar enfadar-se. Hi ha moltes maneres i formes de fer les coses, s'hagués pogut fer una junta de compensació. Si un propietari, vol sembrar per exemple un albercoquer, no el pot sembrar, perquè està prohibit. Està tot molt limitat, i això genera friccions dels propietaris amb l'administració perquè estan privats de determinades coses.

- 9.** Com funciona el tema dels convenis. Al propietari li interessa tenir sa finca conveniada? I el que és més important, li convé?

Els convenis eren una manera "legal" perquè els propietaris es tornessin a involucrar amb el parc, perquè estassin contents. Els donaven certa quantitat econòmica per reinvertir-la en la seva finca i dins el mateix parc. Subvencions per arreglar casetes, fer net, arreglar marjades, llaurar... En definitiva que la finca estigues cuidada i arreglada. Amb els convenis intervenir l'administració dins terreny privada perquè fes les actuacions mediambientals, de conservació i de manteniment que consideres convenients, però resultaren ser una tapadora, perquè es donaven quantitats molt petites (350€/any/quarterada). Mondragó ha passat de ser abans "el Mondragó de tots", a ser ara, "el Mondragó de ningú", perquè abans almenys els propietaris se'n cuidaven de les seves finques, però ara ni els propietaris ni l'administració ho fan, és com si aquelles terres ja no fossin de ningú. Els convenis servien per donar vida, i a part, amb les subvencions es potenciava.

- 10.** Que en pensa de la gestió duta a terme del parc. N'esteu contents els propietaris?

Totalment descontents.

- 11.** En quins aspectes de la gestió n'esteu descontents (deficiències)? I en quins d'acord?

En primer lloc amb la falta d'atenció i de tenir en compte la gent i les persones. S'ha gestionat amb autoritat i no s'ha demanat ni s'ha tingut present l'opinió de gent, que n'esdevé majoria. En segon lloc les intervencions o actuacions no es poden fer només dins el 10% de propietat pública del parc, sinó que s'han de fer dins la totalitat d'aquest. I quan intervenen, a vegades ho fan sense demanar permís. Per exemple, els de l'IBANAT tallen pins dins la propietat privada sense demanar ni tenir en compte al propietari. Destaca la deixadesa de la gestió. Fan falta subvencions per fer millores a les finques privades (Ex: molts dels portells de les finques estan tancades amb somiers quan haurien de tenir barrera santanyinera d'ullastre). Tot i així, si es volguessin donar ajudes ara en aquest moment perquè els propietaris ja no hi volen anar, estan farts, no ho consideren seu perquè els ho han usurpat.

- 12.** Quin model de gestió del parc seria l'ideal per vosaltres els propietaris?

Un on tinguéssim la participació que ens pertoca, on hi tinguéssim veu i on es fes feina en benefici de tots.

- 13.** Tot i les coses dolentes de sa gestió, entendreu però, que gestionar un espai com Mondragó amb uns recursos i un pressupost a vegades tan limitats com els actuals, no és feina fàcil?

És cert, ara no és fàcil, Però era abans que s'hi havia de pensar, és quan hi havia pressupost que s'hi havia de posar remei, actuar, i no malgastar els doblers. Tot i així, no és un problema només econòmic, és un problema també moral. Hi ha altres maneres de gestionar, no tot es fa amb doblers ni

tot depèn del pressupost, sense doblers també es fan coses, un altre tipus de coses, però també se'n fan. Almanco s'han de fer les reunions pertinents per tal de donar i escoltar opinions, s'ha de donar veu a la gent i tenir en compte les diferents opinions.

14. És el tema de la propietat privada l'únic problema en la gestió que veu, o en veu d'altres que li agradaria destacar?

No hi ha res que es faci bé.

15. Quins objectius heu assolit fins al moment o quins èxits heu aconseguit?

Petites coses, els convenis, les subvencions... I algunes vegades, molt poques, hem aconseguit poder opinar i que ens escoltin.

16. Cap a on va la gestió del parc? Quines conseqüències creu que tindrà i que passarà en el futur amb sa gestió? Que creu que passarà?

La gestió és un fracàs, i ho seguirà essent mentre no s'aconsegueixi la implicació de la propietat privada, la qual és molt necessària, ja que representa un 90%. La deixadesa és tal que si un dia pren foc, la situació serà irreversible.